

Hevostilaselvitys

Hevosten tulevaisuus Östersundomissa

LUONNOS

24.2.2011

Hevosselvitys

Hevosten tulevaisuus Östersundomissa

© Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2011

Teksti ja kuvat: Maria Isotupa

Kannen kuva: Simo Karisalo

Graafinen suunnittelu ja taitto: Sari Yli-Tolppa

Julkaisusarjan graafinen suunnittelu: Timo Kaasinen

Pohjakartta: © Kaupunkimittausosasto, Helsinki 012/2011

ISSN 0787-9024

Esipuhe	5
Johdanto	6
Yleistä hevosharrastuksesta	7
Hevostoimintatyyppi	8
Hevosmatkailu	9
Yleistä hevosen pitoon liittyvistä määräyksistä ja luvista	10
Lainsäädäntöä, määräyksiä ja ohjeita	11
Ympäristövaikutuksista	13
Suojaetäisyyksistä	15
Hevostalous, maankäytön suunnittelu ja yhdyskuntarakenne	17
Hevostalouden rakennukset ja tilantarve	19
Hevosreiteistä	20
Hevoskehä	23
Hevosreiteille sopiva maasto	24
Hevosen käyttäytymisestä	25
Hevosläheinen asuminen	26
Hevoskyläesimerkkejä Suomessa	27
Hevostalous, luonnoympäristö ja maisema	28
Näkemys hevostalouden tulevaisuudesta Östersundomissa	29
Hevostilat Östersundomissa	31
Lähdeluettelo	35
Kuvailulehti	37

Östersundomiin tehdään kuntien yhteinen yleiskaava yhdessä Helsingin, Vantaan ja Sipoon kanssa. Östersundomin yleiskaavoituksessa pyritään tutkimaan mahdollisimman laajasti reunaehdot, jotta monipuolinen, rikas ja tulevaisuutta ennakoiva ympäristö olisi mahdollista toteuttaa.

Hevostalouden on katsottu olevan yksi alueellinen tekijä, joka huomioidaan jo varhaisessa vaiheessa maankäytön suunnittelussa. Koska hevostalouteen liittyvää varsinaista suunnittelutietoa ei liiemmin ole, tässä selvityksessä haarukoidaan, mitä kaikkea hevostaloudesta erityisesti maankäytön suunnittelussa tulisi ottaa huomioon, ja mistä tietoa löytää.

Östersundomin kaavoituksessa on ainetlaatuinen tilaisuus tutkia ja kehittää hevostoiminnan mahdollisuuksia ja tulevaisuutta, sillä hevostalous ja -toiminta voidaan nyt ottaa varhaisessa vaiheessa huomioon samanaikaisesti muiden toimintojen kanssa. Tähän selvitykseen on koottu asiaan perehtyneiden tahojen näkemyksiä, ehdotuksia, huomioonotettavia seikkoja ja suosituksia hevostalouden ja -toiminnan huomioimisesta maankäytön suunnittelussa. Tämä on keskustelun avaus hevostoiminnan tulevaisuudesta ja laajuudesta Östersundomissa.

Selvitykseen on koottu tietoa monesta eri lähteestä soveltaen ja monesti suoraan lainaten. Lähteet on luetteloitu selvityksen lopussa kootusti.

Helsingissä 14.1.2011
Maria Isotupa

Johdanto

Maankäytön suunnittelu on tärkeä väline eri toimintojen yhteensovittamisessa, eikä tästä poikkeava ole hevostoimintojen sijoittuminen alueellisesti ja suhteessa laajaan maankäytön suunnitteluun. Eri-tyyppisten toimintojen edellytysten parantamisessa, yhteensovittamisessa ja vuorovaikutuksessa on omat haasteensa ja mahdollisuutensa.

Jotta hevostalousasioissa ja niiden kehittämisessä päästään kaikkia osapuolia toivottaviin tuloksiin, päätöksentekoon liittyvien menettelyiden tulisi olla selkeitä ja avoimia. Myös alan toimijoiden yhteistyön lisääminen, kaavoituksen ja kunnallisten määräysten kehittäminen, hevosella liikkumisen pelisääntöjen selkeyttäminen sekä asiantuntemuksen lisääminen ja tiedon kartuttaminen helpottaa parhaimpaan lopputulokseen pääsemistä.

Koko Helsingissä on vuonna 2010 n. 25 hevostallia ja n. 450-500 hevosta. Östersundomin alueella toimii tällä hetkellä yhdeksän hevostilaa, jotka ovat kooltaan kahden hevosen koti"tallista" lähes kuudenkymmenen hevosen Husön talliin. Tallien ja hevostilojen paikat Östersundomissa on selvityksen lopussa olevassa kartassa.

Yleistä hevosharrastuksesta

Ratsastus on yksi nopeimmin kasvavista harrastuksista. Raviurheilu on myös yksi suosituimmista yleisölajeista, ja ravit ovat jääkiekon jälkeen toiseksi seuratuin urheilulaji Suomessa mäkihypyn jälkeen. Suomi kuuluu kansainvälisesti tarkasteltuna Euroopan viiden suurimman ravimaan joukkoon. (<http://www.freewebs.com/hevosiin/ravit.htm>)

Hevosala on kasvanut voimakkaasti 2000-luvulla, ja viimeisen kymmenen vuoden aikana ratsastustallien määrä onkin kaksinkertaistunut. Hevostalous on Suomessa koko ajan kasvava ala. Elinkeino- ja harrastustoiminta lisääntyy sekä hevosten lukumäärä kasvaa. Suuri osa talleista sijaitsee maaseudulla (haja-asutusalueella), jopa n. 80 %, ja loput sijaitsevat taajamissa tai niiden lähituntumassa. Alueellisesti tarkasteltuna maaseututallien prosenttiosuudessa ei ole merkittävää eroa koko Suomessa. Talleista kolmannes on hevoskasvatusta ja toinen kolmannes ravivalmennustoimintaa harjoittavia. Suunnilleen neljännes talleista on yritysmäisiä ja niissä on yleensä vähintään kuusi hevosta. Ratsastajainliiton mukaan heidän hyväksymiään ratsastuskouluja ja harrastetalleja oli vuoden 2007 lopussa 274. (Hevostalous – merkitys ja

tulevaisuus Suomessa. Hevostietokeskus. 2002; Hevostallityöryhmä 2008)

Talleja on Suomessa n. 15 000, joista suurehkoja yrityspohjaisia yksiköitä on noin viidesosa. Loput ovat erilaisia muutaman hevosen harrastetalleja. Talleja laajennetaan ja uusia talliyrityksiä arvioidaan syntyvän n. 100 tallin vuosivauhtia (<http://m.yle.fi/w/uutiset/kotimaa/nydyy-3-2114465>).

Ratsastus- ja raviharrastajien lukumäärä Suomessa on 250 000 - 300 000. Hevosia on Suomessa n. 70 000; määrä on viime vuosina kasvanut yli 1000 hevosella vuodessa, ja sen arvioidaan kaksinkertaistuvan seuraavien 15 vuoden aikana.

Vaikka ratsastus usein mielletään nuorten tyttöjen harrastukseksi, enemmistö alan harrastajista on aikuisväestöön kuuluvaa. (Maataloustieteen Päivät 2010. Hevosalan nykytila, haasteet ja tutkimustarpeet) Harrastajista 92 % on naisia, näin ollen ratsastus on tyttöjen ja naisten urheilulajina merkittävimpiä. Voimakkaimmin kasvaa 25-45-vuotiaiden naisharrastajien määrä. Kasvu aikuisten osalta selittyy mm. sillä, että koko perhe tai ainakin äiti on aloittanut ratsastuksen tai tullut uudelleen mukaan

yhdessä harrastusta aloittavan tyttärensä kanssa. Ratsastuksesta on tullut naisten tärkeä terveys- ja kuntoliikuntamuoto. Ratsastus koetaan myös elämyslajina, joka omalta osaltaan lisää lajia harrastavien ja kokeilevien määrää. Etenkin luonnossa ratsastaminen ja vaeltaminen ovat kasvattaneet suosiotaan. Harrastuspaikkoja ja -mahdollisuuksia kaivataan lisää etenkin suurten kaupunkien yhteyteen. (<http://www.ratsastus.fi>)

Etenkin kaupunki- ja taajama-alueilla on odotettavissa, että hevosten ja harrastajien määrä lisääntyy edelleen. Hevosala onkin jossakin määrin tullut kaupunkien ympäröivän maaseudun ”pelastus”. Koska hevostallit ja yritykset sijaitsevat yhä useammin lähelle taajama-alueita ja kaupunkia, hevosten tilantarpeen ja hyvinvoinnin huomioiminen suunnitelmassa korostuu.

Maatalouden toimintaympäristö on Suomen EU-jäsenyyden myötä muuttanut ratkaisevasti. Tilamäärä on vähentynyt yli 3 %:n vuosivauhtia, kotieläintaloudessa vielä tätäkin nopeammin. Kotieläintilojen ja kotieläinten määrän vähetessä hevosten määrä kasvaa koko ajan. Hevosalan merkitys maatalouden kasvualana on ymmärretty vasta viime vuosina. Tallien määrän lisääntymistä ovat edesauttaneet hevosyrittäjien rahoitusmahdollisuuksien lisääntyminen ja investointien tukeminen. Viimeisen 5 -10 vuoden hevosalaan on alettu suhtautua vakavammin todellisena yritysalana.

Kaupunkien ympärille eri puolilla Suomea on muodostunut ns. hevostilavyöhyke. Koska ratsastuspuoli on se, joka kasvaa, yritykset luonnollisesti keskittyvät lähelle asiakkaita. Perinteinen maatalous on poistunut kaupunkien läheisyydestä ja tyhjentyneet navetat on otettu hevoskäyttöön. Suomessa taajamissa on puolet kaikista hevosista, mutta määrä kasvaa koko ajan. Ruotsissa jo kolme neljästä hevosesta asuu kaupungin läheisyydessä.

Husön hevosia.

Hevostoimintatyyppi

Hevostalouteen liittyy usein monialaisuus. ProAgrian asiakasrekisterin mukaan sen yritysneuvonnan asiakkaista suurimman ryhmän muodostavat hevosalan yritykset – suuremman kuin koneurakoinnin, sosiaali- ja terveysalan, maaseutumatkailun ja elintarvikealan yritykset yhteensä. Hevosalan kasvu tuo mahdollisuuksia lisäksi muille toimialoille, kuten rakentamiseen, varuste- ja tarvikekauppaan, eläinlääkintään ja kengitystoimintaan. (Maataloustieteen Päivät 2010. Hevosalan nykytila, haasteet ja tutkimustarpeet)

Ammattimaisten hevostalouden harjoittajien lisäksi hevosharrastajat käyttävät maatilojen tuotteita ja palveluja, joiden kehittäminen tarjoaa mahdollisuuksia maaseutuyrittäjyydelle. Hevosrehun tuotanto on yksi mahdollisuus. Tallirakentamiseen ja muuhun rakennus-, korjaus- ja huoltotoimintaan liittyy yrittäjyyden mahdollisuuksia.

Hevostalous sopii EU:n tilatukimalliin. Laitumet ja pellot pysyvät tuotantokunnossa ja ympäristöehdot ovat täytettävissä. Hevostilojen pinta-alat ovat keskimääräistä pienempiä, joten lantahuoltoonsa ne saattavat tarvita yhteistyökumppaneita. Hevosyritysten ja maatilojen välisen verkostojen luominen ja kehittäminen hyödyttää molempia. Verkostoissa voidaan solmia esimerkiksi rehuntuotantosopimuksia, lannanhuoltosopimuksia ja hevosreittejä.

Hevosharrastus on merkittävää nuorisotyötä. Hevosten parissa toimiminen voi olla myös sosiaalipedagogista ja kuntouttavaa hevostoimintaa ja itse talliyhteisö voi toimia sosiaalipedagogisena toimintaympäristönä. Kokemukset osoittavat, että eläimen kanssa toimiminen voi olla parannuttava kokemus esimerkiksi masennuksesta kärsiville. Myös liikuntakyvyttömillä henkilöillä hevonen voi olla jalat, jotka vievät metsään. Sosiaalisessa kuntoutuksessa taas vuorovaikutus hevosen kanssa auttaa tunnistamaan omia tunteitaan ja tarpeitaan. He-

vonon on lahjomaton ja rehellinen kumppani, joka vaistoaa, millaisella mielialalla ja asenteella ratsastaja on matkaan lähtenyt. Myös talliyhteisö on omiaan asettamaan käyttäytymiselle selkeitä rajoja ja luomaan turvallisuuden tunnetta. Hevostoiminta onkin yksi syrjäytymisen ehkäisyyn ja sosiaalisen kuntoutuksen väline. Aihetta on tutkittu Suomessa ja esimerkiksi koulutetun ratsastusterapeutin kuntoutukseen voi saada lääkärin lähetteen ja Kela-korvauksen. Ratsastuksen kautta on mahdollisuus löytää hevosesta itselleen luotettava ystävä, kokeilla rajojaan ja niiden ylittämistä, kokea onnistumisen tunteita. (Viikko-Pohjois-Karjala / Jutut / 9.3.2010 ”Hevosvoimat saavat ihmeitä aikaan”)

Hevosalan nopea kasvu tuo mukanaan paljon haasteita. Sekä harrastaja että yrittäjäjoukkoon tulee jatkuvasti uusia ihmisiä, ja tämä sama ilmiö on kaikkialla Euroopassa ja Yhdysvalloissa. On luonnollista, että talliyrietykset sijoittuvat lähelle asiakkaitaan, jolloin hevosilla liikutaan lähellä asutusta ja muuta elinkeinotoimintaa. Hevosalan toimijoiden huolenaiheena ja yhteisenä haasteena on ollut alan huono tuntemus ja arvostuksen puute viranomaisten ja muun yhteiskunnan taholta tai osana maataloussektoria. Hevostalouden merkitystä ja esimerkiksi työllistävää ja sosiaalisia vaikutuksia ei tunneta ja tunnusteta edelleenkään riittävästi. Tämä näkyy mm. tutkimusrahoituksen suuntaamisessa. Kaikissa EU-maissa on nähtävänä samankaltainen hevosalan kehitys - myös niissä maissa, joissa se on jo entuudestaan merkittävää toimintaa. (Maataloustieteen Päivät 2010. Hevosalan nykytila, haasteet ja tutkimustarpeet)

Hevosmatkailuala on yhtenä matkailun osa-alueena varsin nuori, mutta alan kiinnostuksen kasvu on ollut viime vuosina voimakasta. Hevosalan yrittäjyyteen on kiinnostusta yhä enemmän, ja nousussa oleva suomalainen hevosalous luo lähivuosina lisää työpaikkoja, mikä luonnollisesti tarkoittaa myös panostusta hevosmatkailuyrittäjien taholta.

Hevosmatkailuyrityksiä on Suomessa noin 200, mutta läheskään kaikki eivät ole päätoimisia. Hevostalleja on noin 15 000, SRL:n jäsentalleja 250 ja Suomen vaellustallien liittoon kuuluvia talleja 17. (Hevosmatkailun kehittämisstrategia 2009–2013). Hevosomistajia on 35 000. Työllistävyys Suomessa on noin 15 000 osa/kokoaikaista työntekijää. (Hippolis, Minna Martin-Päivä 2008).

Hevosmatkailu nimenomaan käsittää matkailua, mihin hevonen kuuluu olennaisena osana matkailuelämyksen tuottamista, eli hevosmatkailun käsite on varsin laaja. Hevosmatkailuun voidaan määritellä kuuluvaksi vaellusratsastus, maaseutratsastus, reki- ja kärryajelu, valjakko-

ajelu, työhevosnäytökset, ratsastusvalmennuslomat, hiihtoratsastus ja vaikkapa lännenratsastus (Suomalaisen hevosmatkailun mahdollisuudet, HAMK, Opinäytetyö / Matkailun koulutusohjelma, 2007, Katriina Kaskinen). Tulevaisuuden hevosmatkailussa mahdollisuuksia voivat myös olla entistä erikoistuneemmat palvelut, kuten terapiatoiminta ja ”green care”-tyyppinen palvelutoiminta (hoivamaatalous, social farming, farming for health), joka tarkoittaa luonnon ja maaseutuympäristön hyödyntämistä hyvinvoinnin lähteenä. (http://www.maaseutopolitiikka.fi/teemaryhmat/hyvinvointipalvelut/green_care)

Hevosmatkailussa vetovoimatekijöinä ovat luonto ja hevonen. Luonto on edelleen Suomen suurimpia kilpailuvaltteja. Hevosmatkailu tarjoaa asiakkailleen elämyksiä ja seikkailuja, eikä asiakkaan tarvitse olla kokenut hevosalan tuntija. Tyypillisin hevosmatkailun asiakas on iältään 35–40-vuotias nainen, jolla on hevosista kokemusta ratsastusharrastuksen kautta. Hevosmatkailun tuotteet sisältävät

usein myös mahdollisuuden majoitukseen, ruokailuun, erilaisten ohjelmapalveluiden ja kokouspalveluiden käyttöön. Tietysti jokainen hevosmatkailuyritys ei tarjoa näitä kaikkia palveluita, mutta osalla on mahdollisuus tarjota kaikkia edellä mainittuja palveluita joko omasta takaa tai yhteistyökumppanien avulla. Hevosmatkailuyritysten tulee kuitenkin huomioida, etteivät kaupalliset ohjelmapalvelut kuulu jokamiehen oikeuksien piiriin. Yritystoiminnan täytyy tapahtua luvanalaisilla alueilla. (Matkailun ohjelmapalvelujen normiston raportti 4:2004.)

Hevosteeman yhdistäminen matkailuun kiinnostaa ihmisiä, asiasta on tehty tutkimus, joka vahvistaa edelleen ajatusta siitä, kuinka hevonen koetaan elämyksen tuottajana matkailussa. Potentiaalisten asiakkaiden joukko ei rajoitu siis pelkästään hevosalan ihmisiin vaan nimenomaan ns. kultajyvä-asiakkaat löytyvät ei-hevosalan harrastajista. (Suomalaisen hevosmatkailun mahdollisuudet. 2007)

kuva: Simo Karisalo

Yleistä hevosen pitoon liittyvistä määräyksistä ja luvista

Suomessa hevosotalouteen kohdistuvat normit poikkeavat muiden EU-maiden käytännöistä. Esimerkiksi lannanpoltto ja uudelleenkäyttö on Suomessa kielletty, vaikka se muissa maissa on sallittua ja käytetään uusiutuvana energianlähteenä.

Ympäristönsuojelulain mukaan hevosotalouden toiminnanharjoittajan eli tässä tapauksessa tallinpitäjän tulee olla riittävästi selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista ja -riskeistä sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista. Ympäristöasioiden yhteydessä kiinnitetään myös paljon huomiota eläinten hyvinvointiin.

Hevostalli tarvitsee ympäristöluvan, jos se on tarkoitettu vähintään 60 hevoselle tai ponille. Myös tätä pienempi talli on luvanvarainen, mikäli siitä aiheutuu kohtuutonta haittaa naapureille. Ympäristöluvan myöntämisessä tallitoiminnan sijoittuminen ja lupamääräykset luovat yhdessä edellytykset sille, ettei hankkeesta aiheudu terveyshaittaa, merkittävää ympäristön pilaantumista eikä naapuruuksuhdelaissa tarkoitettua rasitusta. Pääsääntöisesti hevostallien ympäristölupa haetaan kunnan ympäristöviranomaiselta. Hvosotalouden negatiiviset ympäristövaikutukset aiheutuvat useimmiten siitä, että hevostalliyrittäjällä on liian pienet maa-alueet käytössään tallin hevosmäärään nähden. Muita ympäristöä kuormittavia tekijöitä ovat erityisesti lantala sekä hoitamattomat ja kasvipeitteettömät ulkoilutarhat. (Ympäristöministeriö 2003)

Kunnilla voi olla omia ympäristönsuojelulain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia paikallisista olosuhteista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä. Uusimpia kuntakohtaisia julkaisuja hevostoiminnasta on Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ”Ympäristöohje hevostalleille” 2/2010 (Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Tuusula), johon on koottu keskeinen hevostalleja koskeva ympäristölainsäädäntö ja sen pohjal-

ta annetut suositukset ja ohjeet alueensa hevosten pitäjille. Hevostallien ympäristöohjeeseen on koottu keskeinen hevostalleja koskeva ympäristölainsäädäntö ja sen pohjalta annetut suositukset ja ohjeet. Hevostalliohjeessa annetaan konkreettisia neuvoja mm. hevostallin sijoittamisesta, lannan varastoinnista ja käsittelystä sekä tarvittavista suojaetäisyyksistä. Lisäksi ohjeeseen on koottu hevostalleja koskevat lupa- ja ilmoitusvelvoitteet.

Hevosilla on tärkeitä luonnon monimuotoisuutta edistäviä vaikutuksia. Hevosten pitoa koskevilla säädöksillä ja määräyksillä sekä luonnon monimuotoisuus että ympäristön yleinen hyvinvointi tulee pitää mielessä. Rakentamiseen ja tallien sijoittamiseen liittyvillä määräyksillä ei tulisi ajaa hevosotaloutta ahtaalle, ja näin ollen hyvien käytäntöjen edistäminen olisi tärkeämpää kuin hevosotalouden rajoittaminen. Hevosten määrä ei vähene, vaikka rakennuspaikat vähenisivätkin. Liian voimakas hevosten pidon rajoittaminen vain ajaisi hevoset tiiviimpiin keskittymiin. Tämä taas voisi lisätä ympäristökuormituksen riskejä. (<http://www.sll.fi/tiedotus/lausunnot/liitto/2008/hevostalliraportti>)

Lainsäädäntöä, määräyksiä ja ohjeita

Tässä luvussa on selostettu pääpiirteissään hevostenpitoon ja hevostalouden hankkeisiin ja hevostenpitoon sovellettaava sääntelyä ja ohjeita.

Ympäristöministeriön laatimassa Hevostallien ympäristönsuojeluohjeessa (2003) on koottu hevostallien toimintaa koskevia määräyksiä ympäristönsuojelun kannalta, etenkin mitä tulee lannan varastointiin ja käsittelyyn. Lisäksi ohjeessa on vesiensuojelun näkökulmasta annettu suosituksia tallirakennusten sekä ulkoilualueiden sijoittamisesta. Ohjeiden mukaan uutta hevostallia rakentaessa tai vanhaa laajentaessa tulisi välttää niiden sijoittamista pohjavesialueille. Etenkään pohjaveden muodostumisalueilla pohjavesivarastoa suojaava maakerros ei ole käyttötarkoitukseen tarpeeksi tiivis. Ulkoilutarhojen osalta vesistöihin viettävät rinteet tulisi jättää kokonaan käytöstä, ellei riittävää suojavyöhykettä ole mahdollista perustaa. Ohjeen mukaiset suositellut ulkotarhojen vähimmäisetäisyydet ovat valtaosin 20 m ja puroihin tai muihin vastaaviin vesistöihin 100 m. Olosuhteista riippuen etäisyydet tulisivat kuitenkin olla vähintään 10–50 metriä. Laidunten suojaetäisyydet suositellaan arvioitaviksi niiden kaltevuuden, käyttöajankohdan ja laiduntavien hevosten määrän mukaan (Hevostilojen ympäristöasioiden ohjeistus kunnissa – tilannekatsaus ProAgria Uusimaan alueella. 2009).

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukainen kaavoitus (maakuntakaava, yleiskaava, asemakaava) ohjaa alueidenkäyttöä. Asemakaava-alueiden ulkopuoliset alueet voivat olla suunnittelutarvealueita. Ne ovat alueita, joiden maankäytön tulee perustua riittävään suunnitteluun. Ensisijaisesti rakentamisen ohjauksen tulisi tapahtua asemakaavalla, mutta rakentaminen on mahdollista myös silloin, kun se perustuu kaavallista harkintaa sisältävään lupaan. Suunnittelutarveratkaisun tavoitteena on tulevan kaavoituksen vaihtoehtojen turvaaminen ja yhdyskuntarakenteen ohjaaminen suunnitellusti.

Tietyt alueet ovat suunnittelutarvealueita suoraan MRL 16 §:n nojalla, kunta voi myös määrittää suunnittelutarvealueet rakennusjärjestyksellä tai yleiskaavalla.

Maankäyttö- ja rakennuslain 14 §:n mukaan jokaisessa kunnassa on oltava rakennusjärjestys. Rakennusjärjestys on osa rakentamista koskevaa normijärjestelmää. Siinä annetaan paikallisista oloista johtuvat suunnitelmallisen ja sopivan rakentamisen, kulttuuri- ja luonnonarvojen huomioon ottamisen sekä hyvän elinympäristön toteutumisen ja säilyttämisen kannalta tarpeelliset määräykset. Rakennusjärjestyksen määräykset voivat koskea esimerkiksi rakennuspaikkaa, rakennuksen kokoa ja sen sijoittumista, rakennuksen sopeutumista ympäristöön, rakentamistapaa sekä istutuksia, aitoja tai muita rakennelmia sekä rakennetun ympäristön hoitoa, vesihuollon järjestämistä ja muita niihin rinnastettavia paikallista rakentamista koskevia seikkoja. Ne voivat olla kunnan eri alueilla erilaisia. Kunnilla on harkintavaltaa sen suhteen, millaisia määräyksiä ne rakennusjärjestykseensä ottavat. Ne eivät kuitenkaan saa olla maanomistajalle tai muulle oikeudenhaltijalle kohtuuttomia.

Rakennusjärjestystä ei sovelleta, jos asemakaavassa ja oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa tai Suomen rakentamismääräyskokoelman määräyksissä on määrätty asiasta toisin (MRL 14.4 §). Muutamissa kunnissa (esimerkiksi Nurmijärvi, Siuntio, Tuusula, Porvoo) on otettu rakennusjärjestykseen hevostalleja koskevia määräyksiä. Ne koskevat mm. erikokoisten ja tyyppisten hevostilojen vähimmäispinta-alaa ja tallin, lantalan, tarhan ym. etäisyyksiä eri kohteisiin; esim. naapurikiinteistön rajaon, lähimpään asuinrakennukseen ja talousvesikaivoon, ojaan ja vesistöön). (Kuntaliiton ja Ympäristöministeriön Rakennusjärjestysselvitys. 2003).

Asemakaava-alueella rakennuspaikan sopivuus rakentamiseen ratkaistaan kaavassa, muilla alueilla tämä varmiste-

taan erikseen rakennuslupahakemuksen yhteydessä. Rakennuslupan edellytyksistä asemakaava-alueella säädetään MRL 135 §:ssä ja asemakaava-alueen ulkopuolella MRL 136 §:ssä. Rakennuspaikan tulee olla tarkoitukseen sovelias, rakentamiseen kelvollinen ja riittävän suuri. Lisäksi rakennukset on voitava sijoittaa riittävälle etäisyydelle kiinteistön rajoista, yleisistä teistä ja naapurin maasta (MRL 116 §, MRA 57 §). Rakennuksen tulee muun muassa soveltua rakennettuun ympäristöön ja maisemaan, täyttää olennaiset tekniset vaatimukset ja olla tarkoitustaan vastaava (MRL 117 §).

Rakennuslupan edellytyksenä on myös, että rakennus soveltuu paikalle, rakennuspaikalle on käyttökelpoinen pääsytie tai mahdollisuus sellaisen järjestämiseen, että vedensaanti ja jätevedet voidaan hoitaa tyydyttävästi ja ilman haittaa ympäristölle, sekä että rakennusta ei sijoiteta tai rakenneta niin, että se tarpeetomasti haittaa naapuria tai vaikeuttaa naapurikiinteistön sopivaa rakentamista (MRL 135 §, kohdat 3-6). Maakuntakaavasta tai yleiskaavasta johtuvat rajoitukset on otettava huomioon, eikä teiden rakentamisesta tai vedensaannin taikka viemäroinnin järjestämisestä saa aiheutua kunnalle erityisiä kustannuksia (MRL 136 §). Rakennuspaikan vähimmäiskokosi on lainkohdassa (MRL 116 §) asetettu 2000 neliömetriä, mutta kunta voi määrätä rakennusjärjestyksellä suuremmista kokovaatimuksista. Samoin MRA 57 §:ssä asetetuista etäisyysvaatimuksista voidaan määrätä toisin rakennusjärjestyksessä tai yleiskaavassa.

MRL 16 §:n mukaisella suunnittelutarvealueella sovelletaan muiden rakennuslupan edellytysten lisäksi 137 §:ssä säädettyjä rakennuslupan erityisiä edellytyksiä: Rakentaminen ei saa aiheuttaa haittaa kaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle. Se ei myöskään saa aiheuttaa haitallista yhdyskuntakehitystä. Lisäksi sen oltava sopivaa maisemalliselta kannalta eikä se saa vaikeuttaa

erityisten luonnon tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista. Rakennusluvan myöntämisedellytykset ratkaistaan tällöin ns. suunnittelutarveratkaisulla joko rakennuslupamenettelyn yhteydessä tai erillisessä menettelyssä (MRL 137.5§).

MRL 171.1 §:n nojalla on mahdollista erityisestä syystä myöntää poikkeus rakentamista tai muuta toimenpidettä koskevista säännöksistä, määräyksistä, kielloista tai muista rajoituksista. Poikkeaminen voi koskea esimerkiksi rakennuskieltoa, kaavamääräystä tai rakennusjärjestykseen sisältyvää määräystä. Pääsäännön mukaan toimivalta poikkeamisen myöntämiseen on kunnalla, MRL 171.2 §:ssä luetelluissa asioissa poikkeamis päätöksen tekee kuitenkin alueellinen ympäristökeskus.

Ympäristönsuojelulain (86/2000) täytäntöön panemiseksi on Helsingin kaupungissa noudatettava ympäristönsuojelumääräyksiä, jotka on eritelty "Helsingin kaupungin ympäristönsuojelumääräykset 1.3.2009" Hevostoimintaa koskee ainakin seuraava kohta:

"27 § Eräiden toimintojen sijoittaminen

Ulkotarhat ja ratsastuskentät tulee vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi sijoittaa riittävän etäälle vesistöistä, valtaojista sekä talousveden hankintaan käytettävistä kaivoista ja lähteistä. Tarvittavan suojavyöhykkeen leveys riippuu eläinmäärästä, ulkotarhan pinta-alasta, hevosten ja ponien päivittäisestä ulkoiluajasta, maaston korkeussuhteista sekä maalaajista. Lanta on siivottava ulkotarhoista ja ratsastuskentiltä lantalaan säännöllisesti. Ulkotarhojen ja ratsastuskenttien pinta-maa on uusittava tarpeen mukaan. Ulkotarhalla tarkoitetaan hevosten tai ponien läpi vuoden päivittäin käyttämiä, yleensä kasvipeitteettömiä jaloittelualueita. "

Maa- ja metsätalousministeriön säännökset hevosten pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista astuivat voimaan 1.1.1999. Kaikkien eläinsuojien,

myös vanhojen tallirakennusten, on täytettävä säännökset viimeistään 1.1.2014. Uusien rakennusten osalta määräykset ovat jo voimassa. Asetus määrittelee mm. karsinoiden kokovaatimukset ja tallin korkeuden.

Säädökset löytyvät ajan tasalle päivitettyinä osoitteesta www.finlex.fi

Ympäristövaikutuksista

Hevosien pidosta mahdollisesti aiheutuvat ympäristövaikutukset käsitellään tässä pääpiirteittäin.

Jotkut hevosten pitoon liittyvät vaikutukset ovat haitallisempia kuin toiset, mutta kaiken kaikkiaan hevosten pitoon liittyvät ympäristövaikutukset ovat tärkeä asia.

Suorat vaikutukset

Tallilla (kuten millä tahansa kiinteistöllä) syntyvät jätteet on käsiteltävä jätelain mukaisesti, ja jätevesistä on huolehdittava. Hevostalous aiheuttaa kuitenkin myös haitallisia vaikutuksia, kuten vesistökuormitusta sekä haju- ja allergeenipäästöjä. Erityisesti hevosten allergeenit ovat Suomessa vähän keskusteltu asia, joka voi aiheuttaa merkittäviäkin terveysriskejä.

Ravinne- ja kiintoainespitoiset hulevedet

Hevostoiminta aiheuttaa ympäristökuormitusta erityisesti lannan, virtsan ja talteenmuutoksen muodossa. On arvioitu hevosten aiheuttavan keskimäärin vähintään yhden henkilön puhdistamattomia jätevesiä vastaavan vuotuisen fosforikuormituksen vesistöihin. Tutkimusten mukaan erityisesti koko vuoden käytössä olevista hevosten juoksutarhoista aiheutuu merkittäviä ravinnepäästöjä vesistöihin (Hevostilan ympäristön hallinta: hevosalan ympäristöimago, tallikohtainen ympäristövastuullisuus, hevosten hyvinvointiin liittyvät ympäristöolosuhteet. 2005; 12). Viljelylaitumilta huuhtoutuu pintavalunnan mukana ojiin ja vesistöihin ravinteita ja kiintoainesta. Etenkin keväällä, kun laidun on lannoitettu ja kasvipeitteetön, valumavesien ravinnepitoisuudet ovat suuria. (MMM, 2006; Suojavyöhykkeiden perustaminen ja hoito.) Voimakkaasti kuluneelta laitumelta kiintoainesta ja lanta siirtyvät helposti vesistöihin. Välillisiä vaikutuksia vesistöihin syntyy hevosrehun

kasvatuksesta. Ravinnekuormitusta voi tulla myös kävelykoneen ja paljon käytetyn kulkuväylän hulevesistä. Lannan varastointi- ja levitystavalla on merkittävää vaikutusta tallin ravinnevalumiin.

(Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue. Siltanen, Satu. 2007)

Hevosympäristöjen sijoittamista ja laajentamista tulisi välttää pohjavesialueille, sillä tallialueiden suuret nitraattipäästöt ovat riski pohjavesille (YM, 2003). Myös viljelylaitumia ja rehupeltoja tulisi välttää sijoittamasta pohjavesialueille. On kuitenkin hieman epäselvää, miten suuria tai todennäköisiä vaikutuksia itse hevosten pito voi aiheuttaa esimerkiksi pinta- ja pohjavesille ja miten niitä voisi rajoittaa. Perinteisesti haitat on ratkaistu suoja- ja varoetäisyyksillä. Pelkästään etäisyys-suosituksiin tuijottaminen ei ole kuitenkaan kestävä ratkaisu alueiden kehittämisessä. Pohjavesialueille saa myös rakentaa asuntoja. Myös tallirakennusta, lantala, ratsastuskenttää, maneesia, ulkotarhaa ja laitumet eivät ole yhtä suuria ympäristöriskejä. Laitumilta, ratsastuskentiltä tai varsinkaan maneesista ei voi ne irrota ympäristökuormitusta samantyyppisiä kuin jaloittelualueilta tai lantala. Siksi etäisyyksiä tulee tarkentaa ja miettiä tapauskohtaisesti.

Hevosallergeenit

(Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue. Siltanen, Satu. 2007)

Noin 5% ihmisistä on todettu olevan yliherkkiä hevosille. Näistä kaikki eivät kuitenkaan koskaan saa oireita hevosista. Allergiaoireita aiheuttavat eläimistä erityyppiset proteiinit, allergeenit, joita on eläimen syljessä, hiessä, hilseessä, ulosteessa ja virtsassa. (Hästar i planering. 2005; 11.) Hevosympäristöistä ilmaan siirtyvään allergeenien määrään ja leviämiseen vaikuttaa mm. tallin sijainti maisemaraken-

teessa, lannankäsittelytapa ja suojakäytävien läheisyys. Hevosympäristöistä leviävät allergeenit ovat pääasiassa sitoutuneena pölyhiukkasiin. Selvitysten mukaan allergeenit leviävät ilmassa merkittävästi pienemmälle alueelle kun aikaisemmin on uskottu, käytännössä alle 100 m päähän. Äärimmäisen pieniä pitoisuuksia allergeeneja on tarkemmissa mittauksissa löydetty 250 m päästä tallista ja ulkoilualueista. Tarkemmat tutkimukset allergiareaktioita aiheuttavista allergeenipitoisuuksista puuttuvat, joten sopivan varoetäisyyden arvioiminen voi olla vaikeaa. Topografian, tuulennopeuden ja esteiden, kuten kasvillisuuden ja rakennusten, vaikutuksista leviämisaalueeseen on myös puutteellisesti tietoa. (Hästar i planering. 2005; 6, 11.)

Hevosten läheisyydessä asuminen ja oleskelu ei tutkimusten mukaan lisää allergian riskiä. Päinvastoin maaseudulla, eläinten läheisyydessä kasvavat lapset kärsivät harvemmin allergioista. Pitkäaikainen työskentely ja oleskelu hevosten kanssa voi kuitenkin aiheuttaa hevosallergiaa. (Hästar i planering. 2005; 11.)

Eläinallerginen ihminen voi saada oireita jo hyvin pienistä määristä. Noin 1% allergikoista voi saada jo pienistä allergenimääristä hengenvaarallisia oireita. Näiden allergikkojen takia kouluja, työpaikkoja ja muita julkisia tiloja ei tulisi sijoittaa aivan hevosalueiden läheisyyteen. Ruotsin astma- ja allergialiiton vähimmäisetäisyys-suositus hevosympäristöjen ja julkisten rakennusten, kuten koulujen, välillä on 500 m. (Hästar i planering. 2005; 11, 14.)

Hajupäästöt

(Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue. 2007)

Hevosympäristöistä vapautuu epämiellyttäväksi koettuja hajuja. Epämiellyttävän hajun esiintyminen aiheuttaa viihtyisyyden alenemista. Hajuhaitta muo-

dostuu monimutkaisesta syy-seuraussuhteesta, johon vaikuttavat fysikaaliset ja henkilökohtaiset tekijät. (Eläinsuojien hajuhaitat; ohjeistusmallit, arviointi ja vähentäminen sekä käytäntö eri maissa. 2002; 18.)

Valtaosa hevostallien hajupäästöistä on peräisin lannasta. Suurin osa hajusta syntyy rehun valkuaisaineiden hajoamisesta. Hajoamisreaktiot tapahtuvat lannassa ja eläinten suolistossa. Lisäksi hajua voi aiheuttaa jätteenkäsittely tai hajuyhdisteet voivat olla absorboituneina pölypartikkeleihin, kuten rehusta, kuivikkeista, kuivuneesta lannasta, jätteestä ja hienojakoisista pintamateriaaleista syntyneeseen pölyyn. (Eläinsuojien hajuhaitat; ohjeistusmallit, arviointi ja vähentäminen sekä käytäntö eri maissa. 2002; 9.)

Eläinsuojasta vapautuvaan hajuun vaikuttavat eläinlaji, eläinten lukumäärä ja massa, rakennusten tekninen suunnittelu ja käyttö (ilmanvaihtojärjestelmä jne.), lannankäsittely- ja varastointitekniikka ja mahdollisesti käytössä oleva hajua vähentävä tekniikka. Tuulen suunta, nopeus, kosteus, lämpötila ja muut säätieteelliset olosuhteet sekä maaston muoto vaikuttavat hajun leviämiseen ja aistimiseen ympäristössä.

lökkää ihmiset kokevat ympäristöhajun usein vähemmän häiritsevä. Syyt voivat olla heikentynyt hajuaisti ja elinympäristöön liittyvän tyytyväisyyden lisääntyminen. Naiset ja korkeammin koulutetut asukkaat ovat yleensä ympäristötietoisempia ja kokevat ympäristöhajut hieman muuta väestöä häiritsevämpänä. Asukkaat, joilla ei ole yhteyttä hajunlähteeseen (työpaikka, sukulaisia, harrastus jne.), kokevat ympäristöhajun häiritsevämmäksi kuin ne henkilöt, jotka esim. työskentelevät kyseisellä sektorilla.

Asuinalueen luonne myös vaikuttaa hajun haittaan, maatalousalueella siedetään eläintuotannon hajupäästöjä paremmin kuin alueilla, jotka ovat pääasiassa asuinaluetta tai virkistyskäyttöön tarkoitettua aluetta. Kotieläinyksiköistä tuleval-

la hajulla ei ole todettu olevan merkittävää terveyshaittaa; hajuyhdisteiden pitoisuudet ulkoilmassa ovat erittäin alhaisia. Epämiellyttävä haju on kuitenkin voimakas stressitekijä. Stressi voi altistaa sairauksille ja erilaisille oireille, vaikka haju ei suoranaisesti aiheuttaisi sairautta. Yleisempiä oireita ovat päänsärky, väsymys, univaikeudet, pahoinvointi sekä silmien, nenän ja kurkun ärsytys. Hajun stressivaikutus voi ilmetä myös mielialan muutoksina, väsymyksenä, masennuksena ja jännityksenä. (Eläinsuojien hajuhaitat; ohjeistusmallit, arviointi ja vähentäminen sekä käytäntö eri maissa. 2002; 20–21.)

Eläinmäärään ja eläinsuojatekniikkaan perustuva vähimmäisetaisyyden määrittäminen on kotieläintuotannossa eniten käytetty tapa estää hajun aiheuttama viihtyvyyshaitta. Suojaetäisyys määräytyy eläinten lukumäärästä, massasta ja "haisevuudesta" sekä kehittyneemmissä malleissa olosuhteista (eläinsuojan ilmanvaihtotekniikka, lannan käsittelytapa, maasto-olosuhteet jne.).

Epäsuorat vaikutukset

Kärpäset, liikenteen ja siitä johtuvan melun mahdollinen lisääntyminen, mahdolliset pölyhaitat ja mahdolliset vaaratilanteet liikenteessä (jotka voivat johtua myös muista tienkäyttäjistä) eivät suoranaisesti liity itse hevosiin, mutta näitä on katsottu lisääntyvän hevostilojen myötä.

Suojaetäisyyksistä

Helsingissä tällä hetkellä olevat eläinsuojat tai jaloittelupihat ovat yhtä lukuun ottamatta melko etäällä asutuksesta, eikä niistä aiheudu viihtyisyshaittoja. Lähimpänä asutusta ovat Ruskeasuon hevos-tallit. Hevosten pito on yleistymässä. Sen vuoksi tallien ja jaloittelupihojen sijoittelua on tarpeen jossakin määrin säädellä. Helsingissä hevosten pitoon liittyviä määräyksiä voi tulla myös rakennusjärjestykseen.

(Helsingin kaupunki, Ympäristökeskus 4.1.2011 <http://www.hel.fi/hki/ymk>)

Eläinmäärään ja eläinsuojatekniikkaan perustuva vähimmäisetäisyyden määrittäminen on kotieläintuotannossa eniten käytetty tapa estää hajun aiheuttama viihtyvyshaitta. Suojaetäisyys määräy-

tyy eläinten lukumäärästä, massasta ja "haisevuudesta" sekä kehittyneemmissä malleissa olosuhteista (eläinsuojan

ilmanvaihtotekniikka, lannan käsittelytapa, maasto-olosuhteet jne.). Haisevuuskerroin on laadittu lannan sisältämien ravinteiden ja erityisesti sen typpipitoisuuden mukaan. Hevosen haisevuuskerroin verrattuna esim. kanaan ja lihasiikaan on huomattavan korkea. Mahdollisimman tarkkojen etäisyyksien arvioimiseksi vaaditaan matemaattista tietoa talipaikan tuulisuudesta, maastosta yms. Etäisyyksimallit eivät myöskään koskaan pysty huomioimaan kaikkia paikallisia olosuhteita. (Eläinsuojien hajuhaitat; ohjeistusmallit, arviointi ja vähentäminen sekä käytäntö eri maissa. 2002; 23-24). Suo-

malaisissa etäisyyssuosituksissa ei ole otettu kantaa muihin sosiaalisiin haittoihin kuten allergeenihaittaan.

Suomen ympäristöministeriö on vuonna 2001 laatinut ehdotuksen kotieläintuotannon suojatäisyyksistä. Suojatäisyydet on tehty ympäristölupaharkinnan pohjaksi, jolloin ne koskevat vain yli 60 hevosen ja

ponin tallia. Olosuhteista, eläinmäärästä ja -lajista riippuen uuden kotieläinsuojan etäisyys häiriintyviin kohteisiin tulisi olla 200-400 m. Olemassa olevien eläinsuojien laajennuksessa etäisyyden häiriintyviin kohteisiin tulisi olla vähintään 100 m. (Ympäristöministeriö, 2002; 2.)

Hevostalleja rakennetaan asutuksen yhteyteen yhä enemmän etenkin pää-

Helsingin Sanomien Nyt-liitteen numerossa 32/2007 kirjoitettiin Loimaan kaupungin kupeessa sijaitsevasta talista. Artikkelin kuvatekstissä lukee "Haan takaa lähestyvät uhkaavasti Loimaan kaupungin kaavoittamat omakotitalot. Tallin on pian pakko muuttaa." Hevostallia ei nykyään hyväksytä asutuksen läheisyyteen. Hevostallin mahdollisuudet alueen identiteettitekijänä, maisemanhoitajana ja asukkaiden harrastuspaikkana jäävät tällöin kokonaan käyttämättä. Kuva: Karoliina Paatos, lehtiartikkelissa: Helsingin Sanomien Nyt-liite 32/2007. (Hevostalouden maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue. 2007.)

kaupunkiseudun kehyskunnissa. Hevosten tulo naapuriksi aiheuttaa usein ristiriitoja, joita ympäristö- ja rakennusvalvontaviranomaiset joutuvat ratkomaan. Uudenmaan ympäristökeskus pitää tärkeänä, että alueen kunnat varautuisivat uusien hevostallien ympäristövaikutuksiin ennalta ehkäisevin toimin. Enintään kolmen hevosen tai ponin tallin rakennuspaikan tulisi olla vähintään kahden hehtaarin kokoinen.

Uudenmaan ympäristökeskus on lähettänyt Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan kunnille kannanottonsa, jonka mukaan uuden hevostallin rakennuspaikan vähimmäiskoon tulisi olla kaksi hehtaaria. Suositeltava koko olisi kuitenkin kolme hehtaaria, jotta rakennuspaikan omaleimaiset tekijät voidaan ottaa helpommin huomioon. Tontin kokoon ja etäisyyksiin vaikuttavat tapauskohtaisesti paikalliset maasto-, maisema- ja rakentamisolosuhteet.

Pienenkin tallin, lantalan ja ulkotarhan vähimmäisetäisyyden naapurikiinteistön rajaan tulisi olla 50 metriä, kun rajan tuntumassa on asutusta, päiväkotia, koulu, puisto tai vastaavaa toimintaa. Etäisyys olisi sama, jos naapurikiinteistö on asema- tai yleiskaavassa osoitettu tällaiseen tarkoitukseen. Ratsastuskentän ja laitumen vähimmäisetäisyyden rajasta tulisi olla vastaavasti 20 metriä ja 10 metriä. Naapurin suostumuksella vähimmäisetäisyydet voisivat olla pienemmät. Rakennuslupakäsittelyssä voidaan edellyttää myös esimerkiksi tontin aitaamista.

Ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan hevostenpitoon liittyviä ympäristöehtoja tulisi sisällyttää aikaisempaa laajemmin paitsi kunnan ympäristönsuojelumääräyksiin myös kunnan rakennusjärjestykseen. Rakennusjärjestykseen tulisivat määräykset tallikiinteistöjen minimikoosta sekä tallin ja lantalan vähimmäisetäisyyksistä. Muut määräykset tulisivat ympäristönsuojelumääräyksiin. Näin voidaan yhtenäistää ja tasapuolistaa kuntien rakennuslupakäytäntöä ja ympäristöval-

vontaa. Uudenmaan ympäristökeskuksen kannanotto koskee enintään kolmen hevosen tai ponin harrastustalleja. Periaatteita voidaan kuitenkin soveltaa myös isompien ratsastus- ja ravitallien rakennuslupamenettelyssä (www.ymparisto.fi / Uusimaa). Tämän seurauksena useat kunnat ovat huomioineet sen päivittäessä ja valmistellessaan omia rakennusjärjestyksiä ja ympäristönsuojelumääräyksiä muiden valtakunnallisten ohjeiden puuttuessa. Hevosalan toimijat ovat puolestaan kritisoineet muistiota mm. siitä, että se on valmisteltu muita tahoja kuulematta ja että se ohjeineen saattaa kunnissa sivuuttaa paikallisten olosuhteiden huomioimisen rakennusprojekteissa. (Hevostilojen ympäristöasioiden ohjeistus kunnissa – tilannekatsaus ProAgria Uusimaan alueella. 04/2009)

Ruotsissa suojaetäisyyksien käytöllä suunnittelussa on suuremman hevosmäärän takia vakiintuneempi asema. Alpergeeneistä ja hajusta on tutkimustietoa, mutta niistä ei ole päästy yksimielisyyteen. Useat ruotsalaiset kunnat ovat luoneet omat suojaetäisyssuosituksen Skånen lääninhallituksen vuonna 2004 julkaiseman ohjekirjan perusteella. (Hästar i planering. 2005.) Skånen lääninhallitus on antanut suosituksia, jossa taajamatoiminnoille ja hevostoiminnalle tulisi arvioida omat sopivat alueet. Ruotsin Kävlingen kunnan alueet on suositusten perusteella jaettu hevosvapaisiin, hevosläheisiin ja maaseutumaisiin alueisiin, joilla vähimmäisetäisyydet ovat erilaisia. Hevosvapaille alueilla asumisen ja hevosten laidunalueiden vähimmäisetäisyys on 100-200 m ja maaseutumaisilla alueilla 50 m. Hevosläheisillä alueilla vähimmäisetäisyyksiä ei ole määritetty. (Hästar i planering. 2005; 16.). Skånen lääninhallituksen suosituksessa vähimmäisetäisyydet määräytyvät hevostoiminnan laajuuden mukaan. Yli 100 hevosen tallien yhteydessä tallirakennusten ja lantaloiden etäisyydet asuin- ja julkiseen rakentamiseen tulisi suositusten mukaan olla

200-500 m ja ulkoilualueiden etäisyydet vastaavasti 200 m. 30-100 hevosen tallien tallirakennusten ja lantaloiden vähimmäisetäisyys asuin- ja julkiseen rakentamiseen tulisi olla 200 m ja ulkoilualueiden 100-200 m. 1-10 hevosen tallin tallirakennusten ja lantalan etäisyys rakentamisesta tulisi olla vähintään 100 m ja ulkoilualueiden 50 m. (Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue. 2007)

Hevostalous, maankäytön suunnittelu ja yhdyskuntarakenne

Hevosalan keskeiseksi yhteiskunnalliseksi ja ympäristöhaasteeksi ovat nousseet maankäyttökysymykset. Koska hevostalous maankäytön suunnittelussa on Suomessa melko uusi asia, tietoa ja ohjeistusta hevostaloussympäristöjen suunnittelusta on vielä vähäisesti. Hevostalouden ja maankäytön suunnitteluun liittyvä tutkimus keskittyy pääasiassa vesistön-suojelun ja hevosten hyvinvoinnin edistämiseen.

Hevostalous on sekä vahva itsenäinen toimiala, että merkittävä maatalouden sivuelinkeino. Muiden kotieläinten vähentyessä maaseudulta hevosen merkitys myös maisemanhoitajana korostuu. Hevosalaan liittyy monimuotoisuudessaan paljon mahdollisuuksia. Potentiaalia pyritään hyödyntämään tarjoamalla hevosiin liittyvää palvelutoimintaa.

Kasvava hevosalala on suuri haaste kuntien ja kaupunkien päättäjille, koska jo pelkästään turvallisuuden ja käytännöllisyyden vuoksi on kasvava hevostalous otettava vakavasti huomioon niin kaavoituksissa kuin muissakin päätöksissä. Hevosalan ympärillä pyörivät oletukset ilman varsinaisen tiedon pohjaa tulee karsia minimiin, jotta päästään keskustelemaan oikeista asioista. Hevosten pidosta aiheutuvia haittojen ja riskien välttäminen ja vähentäminen ja samalla hevostalouden ja -harrastuksen säilymisen turvaaminen on mahdollista, kun yhä yleistyvä hevostalous ja -harrastus otetaan huomioon jo kaavoituksessa, ja mitä varhaisemmassa vaiheessa, sen parempi. Monesti tallit joutuvat siirtymään pois laajentuvan kaupungin alta, ja jäljelle jääneet päätyvät asukkaiden valitusten ja puristuvan kaupunkirakenteen välissä ahtaalle. Valitukset voivat aiheuttaa kohtuuttomia rajoituksia hevostilojen toimintaan ja lopulta viimeisetkin tallit siirtyvät kauemaksi taajamasta. (Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue. 2007)

Paikalliset tarpeet ja olosuhteet on ensiarvoisen tärkeää huomioida tutkittaes-

sa maankäyttöä laajemmin laadittaessa mahdollisia rakennus- tai ympäristön-suojelumääräyksiä. Luonnollisesti tämä koskee kaikkea muutakin rakentamista, ei pelkästään hevostaloutta. Jos määräyksiä laaditaan, tulee kiinnittää huomiota määräyksien antamisen lähtökohtiin, jotta määräykset ovat perusteltuja. On myös tavoiteltavaa, että hevosten pidon aiheuttamat vaikutukset selvitetään niin ympäristövaikutusten- kuin muun rakentamisen kannalta jo alusta saakka mahdollisimman hyvin. Kunnilla on lähinnä kuntakohtaisia ympäristönsuojelumääräyksiä. Sitä suuremmalla syyllä laajan uuden alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee tutkia mahdollisuudet, haasteet ja rajoitteet jo lähtökohtaisesti mahdollisimman perusteellisesti.

Hevostallien ja hevosharrastamisen sopeuttamista kunnan muuhun toimintaan sekä mahdollisuuksia hyvään maankäytön suunnitteluun tutkittu HästSAM-tutkimushankkeessa v. 2006-09 Helsingin yliopistossa. Tutkimuksen tarkoituksena on ollut kasvavan hevostalouden ja maankäytön haasteet osallistuvalla suunnittelulla, kartoittaa hevosalalan toiminnan sääntelyä ja yhteiskuntasuunnittelun sekä lainsäädännön toimivuutta alalla ja löytää uusia konfliktiratkaisumalleja tapaustutkimusten avulla. Tapaustutkimuksen kohteina ovat olleet Siuntion, Sipoon sekä Vaasan alueet. (http://sockom.helsinki.fi/forum/HASTSAM/hastsam_publicationer.html)

Hevostallille paras paikka on taajaman ja haja-asutusalueen rajalla. Taajaman sisällä sijaitsevalle tallilla on vaara jäädä puristuksiin ja yhteydet maastoon voivat olla lukuisten liikenneväylien pirstomia tai puuttua kokonaan. Hyvin syrjäisellä alueella sijaitsevalle tallille pääsy voi taas muodostua vaikeaksi. Hyvät yhteydet tallille ovat tärkeitä niin hevosityttämisen kuin hevosharrastamisen ja -omistamisen näkökulmasta. Sopiva matka lii-kuntapaikasta julkisen liikenteen pysäkil-le on alle 200 m (SRL, 2005; 22).

Kaupunkirakenteen kehityksessä olemassa oleva hevostointi tulisi huomioida niin, että tallitoiminta ei joudu taajama-alueen keskelle vaan asettuisi tulevaisuudessa taajaman reunalle. Hevosharrastuksen voimakas kasvu ja lisääntyvä kiinnostus hevosomistukseen edellyttävät tulevaisuudessa parempien yhteyksien järjestämistä ja tallitoiminnan hyväksymistä taajaman läheisyydessä. Etenkin nykyisten ilmastohaasteiden myötä kaikkien hevosharrastajien ja -omistajien ei tulisi tarvita omaa autoa. (Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue. 2007)

Hevostalouden ohjaaminen keskitetyksi voi olla hevosityttäjien kannalta kannattavaa. Hevostaloussuunnittelu voidaan mm. luoda vetovoimaa hevosalueelle, kannustaa yritykset yhteistyöhön, vähentää hevostalouden aiheuttamia haittoja jne. Keskittymisissä yritykset voivat myös hyödyntää ns. suuruuden ekonomiaa mm. ostoksissa, markkinoinnissa, työvoimassa, sijaisjärjestelyissä sekä tapahtumien järjestämisessä. Julkiset tahot esim. kunta voivat tukea useiden yritysten keskittymää hevosreitistön, jätehuollon ja linja-autoyhteyksien muodossa. Maapinta-alaa saadaan helpommin hevostalouden käyttöön mm. laidunmaiden vuokraukseen, rehujen hankinnan kautta naapurustolta, kun markkinat ovat tuottajillekin merkittävät. (Hevoskehämateriaalia 2004. Hevosten maaseutu 2 –hanke. 2004.)

Hevostalouden priorisointi muiden maankäyttövaihtoehtojen sijaan kaupunkirakenteen kehityksessä riippuu mm. kohdealueen olemassa olevasta hevostaloudesta, asutuksen määrästä, koulujen sijainnista, liikenneyhteyksistä, liikennejärjestelyistä, hevosreittimahdollisuuksista, olemassa olevien asukkaiden mielipiteistä hevostaloutta kohtaan, hoidettavien kulttuurimaisemien-, ympäristöjen ja biotooppien määrästä jne. (Hästar i planering. 2005; 9.)

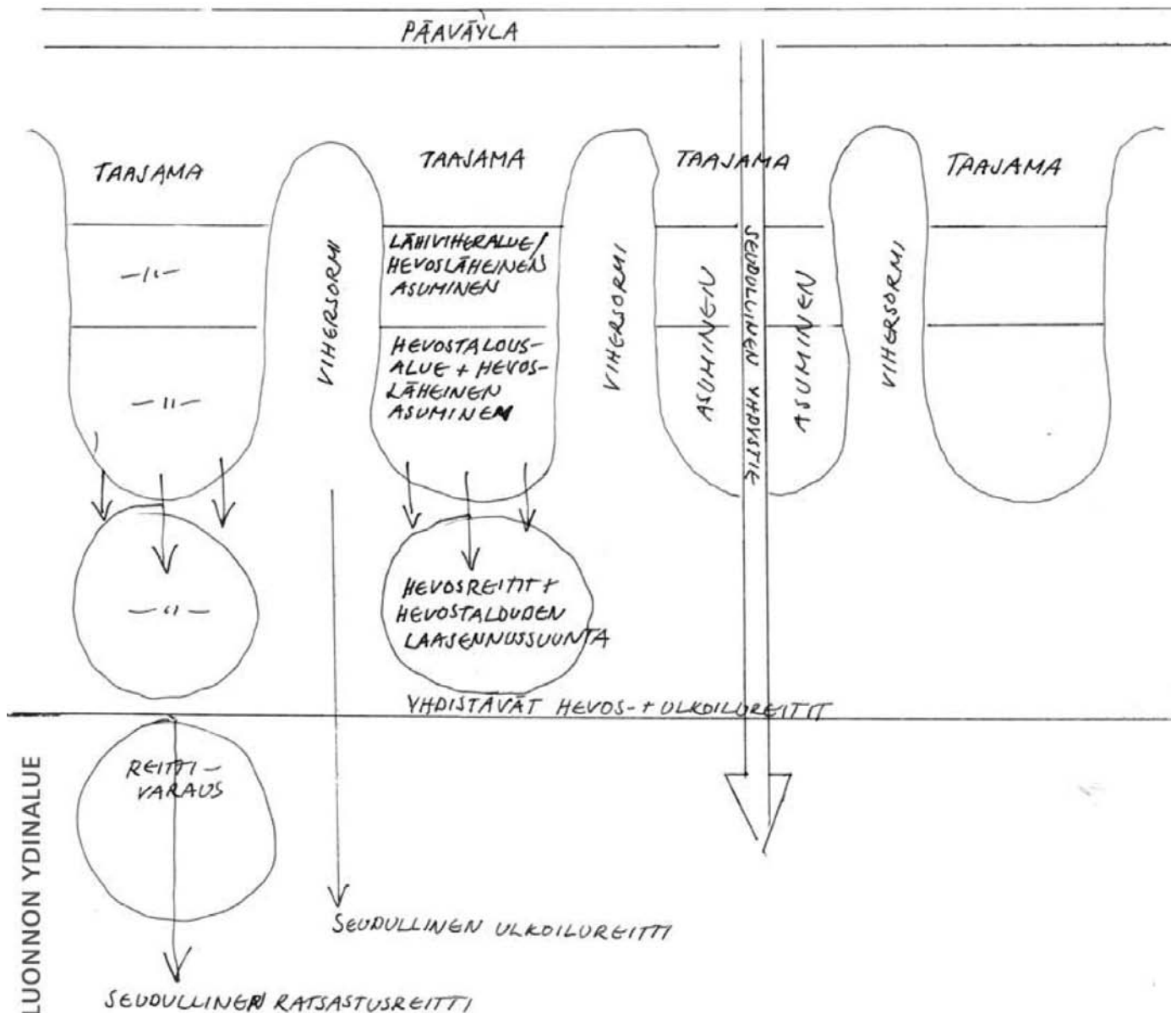
Alueella, joka on erityisen kauniiksi miellettyä kulttuurimaisemaa ja jolla sijaitsee paljon hoitoa vaativia erityisen uhanalaisten eliö- ja kasvilajien perinnebiotooppeja, voisi priorisoida hevostalouden kehittämisen ja hevosläheisen asumisen. Tätä voi rajoittaa kuitenkin mm. asukkaiden mahdollinen vastustus, halukkaiden talliyrittäjien puuttuminen, kohteen sijainti kaupunkirakenteen keskellä, talli- ja laidunalueiksi sopivan maan puuttuminen, taajama-alueen muiden laajennussuuntien puuttuminen, meluisien kohteiden kuten lentokenttien

ja moottoriteiden läheisyys sekä liikenneväylien suuri määrä. (Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue. 2007)

Uuden rakentamisen alle mahdollisesti jäävät reitit tulisi korvata haja-asutusalueelle suuntautuvilla reiteillä. Yhteys tallille tulisi mielellään olla kokoojakadulta tai lyhyeltä liityntäkadulta. Pitkällä liityntäkadulla talliliikenne voi häiritä asukkaita ja liityntä tallista suoraan pääkadulle voi taas olla liikenteelle vaarallinen. Suurten liikenneväylien ja muiden melunlähteiden läheisyys ei ole hevos-

tallille toivottavaa. Hevosen ei tulisi oleilla pitkiä aikoja melussa, joka ylittää 65 dB (SRL,2005; 63). Kova melu ei myöskään sovi hevosharrastajille, jotka saattavat altistua melulle jatkuvasti esim. harjoittelemalla tien vieressä sijaitsevalla ratsastuskentällä. Yleisissä melutaso ohjearvoissa taajaman virkistysalueilla, joihin hevostalli on mahdollisesti rinnastettavissa, ylin suositeltu melutaso päivällä on 55 dB. (www.valtionymparistohallinnon sivut.) Melulähteen läheisyydessä sijaitsevien tallien viereen tulisi sijoittaa meluaitoja tai -istutuksia.

Ideapiirros hevostalouden ja taajaman yhdistämisestä vihersormi-kaupunkirakenteessa. Taajaman ja hevostalouden välisenä suojavyöhykkeenä toimii lähiviheralue tai hevosläheisen asumisen alue. Hevosreitit ja ulkoilureitit eivät kohtaa, kun reittiverkostot sijaitsevat omilla sektoreillaan. Asumisen ja hevostalouden vyöhykkeet laajenevat omilla sakaroillaan ulommaksi taajaman keskustasta. Kuva: Satu Siltanen. (Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue. 2007.)

Hevostalouden rakennukset ja tilantarve

Hevostallin peruselementtejä ovat tallirakennus, lantala, varastotilat mm. kivi-
vikkeille, heinälle ja muille rehuille sekä
ulkotarhat ja laidunalueet. Tallitoiminnan
laajuudesta ja tyypistä riippuen kokonai-
suuteen voi kuulua myös useampia talli-
rakennuksia, ratsastuskenttiä, ratsastus-
halleja, harjoitusraviratoja sekä pysäköin-
tialueet hevosajoneuvoille ja henkilöau-
toille. Suuremmilla talleilla kokonaisuus-
teen voi kuulua lisäksi muita tiloja kuten,
majoitustiloja, kahvila, kerhotiloja ja toi-
mistoja.

Tilantarvevaatimukset ovat yhteydes-
sä toiminnan sisältöön ja laajuuteen, se-
kä käyttäjäryhmiin. Karsinoiden koot talli-
rakennuksissa on eläinsuojelulaissa mää-
ritelty. Eri toimintamuotojen (ravi- ja rat-
sastustalli ja pienempi ”kotitalli”) erityis-
piirteiden lisäksi hevostoiminnan suun-
nittelussa ja sijoittamisessa on huomi-

oitava eläinten hyvinvointiin ja ympäris-
tönsuojeluun liittyviä näkökohtia. Tilaky-
symykset ovat haasteita erityisesti kasvu-
keskuksissa ja yleensä taajama-alueen lä-
hettyvillä.

Mikäli hevostallien läheisyydessä on
muuta asutusta tai muita mahdollisesti
häiriintyviä kohteita, voi tallitoiminta ai-
heuttaa ristiriitoja naapurustossa. Talli-
toiminnan naapureille aiheuttamat hai-
tat ovat yleisimmin lähinnä asumisviihty-
vyyteen vaikuttavia maisemallisia ongel-
mia (erityisesti tallirakennuksen tyyli, ko-
ko ja alueen siisteys), terveydellisiä hai-
toja (lannan haju, eläinten haju, karpäset,
pölyäminen, äänihaitat) sekä visuaalisia
epäkohtia (tarhan tai laitumen kuraisuus
ja eläinten liikkuminen). Myös hevosten
liikkuminen tallialueen ympäristössä voi-
daan kokea häiritseväksi tai turvallisuus-
riskejä lisääväksi.

Hevostarhojen koon tulee olla sellai-
nen, että lajityypille luontainen käyttäy-
tyminen mahdollistuu. Eläinsuojeluvaa-
timusten mukaan hevosilla tulee olla riit-
tävä mahdollisuus päivittäiseen ulkoiluun
ja liikuntaan. Lisäksi suositellaan, että he-
vonen pääsee kesällä päivittäin laitumel-
le. Tämä merkitsee, että rakennuspaikal-
la on oltava riittävästi tilaa ulkoilutarhoja
varten. Laitumet voivat olla kauempana-
kin. Ulkoilutarhaan ja laitumelle johtavien
kulkuteiden on eläinsuojeluvaa-
timusten mukaan oltava hevoselle turvalliset. Ul-
koilutarhojen järjestämisen mahdollisuus
on otettava huomioon, kun rakennuslu-
van yhteydessä arvioidaan rakennuspai-
kan soveltuvuutta toimintaan sekä tallin
ja muiden rakenteiden sijoittamista ra-
kennuspaikalle.

Karlvik Stall.

Hevosreiteistä

Tallin rakennuspaikalta on hyvä olla turvallinen yhteys maastoratsastusreiteille. Maastossa ja yksityisteillä voidaan ratsastaa jokamiehenoikeuden perusteella. Ratsastuksesta ei kuitenkaan saa aiheuttaa maanomistajalle vähäistä suurempaa haittaa. Alueilla, joilla talleja on paljon tai joilla on ratsastuskouluja, on tarpeen olla myös erityisesti ratsastukseen varattuja reittejä. Ratsastusreittien suunnittelu soveltuu parhaiten tehtäväksi kaavoituksen yhteydessä. Reittien yksityiskohdasta sijottamisesta, laadusta, käytöstä ja mahdollisista korvauksista sovitaan maanomistajien kanssa erillisillä reittisopimuksilla. Reitti on myös mahdollista perustaa ulkoilureittitoimituksella.

Samalla, kun suunnitellaan vaikkapa ulkoilureittejä, voidaan suunnitella ratsastusreittejä. Esimerkiksi Helsingin Tuomarinkylässä ja Ruskeasuolla ratsastukseen varatut reitit kulkevat aivan lähikäin ulkoiluun varattujen reittien kanssa, ja kokonaisuus toimii hyvin sekä ratsastajien, hevosten että muiden ulkoilijoiden kannalta. Hevosia liikutettaessa ja reittejä suunniteltaessa on syytä kiinnittää erityistä huomiota sekä ratsastajien että muiden ulkoilijoiden ja teillä liikkujien turvallisuuteen. Reitit ja esimerkiksi teiden ylityspaikat on tarpeen merkitä. Asutuksen tiivistyminen tallien ympärillä johtaa myös liikenteen lisäämiseen, mikä puolestaan lisää vaaratilanteita.

Hevosen ulkoiluun ja hevosen kanssa työskentelyyn kuuluu olennaisena osana luonnossa liikkuminen. Päivittäiseen liikkumiseen tarvitaan lähireittejä. Pitkiä reittejä tarvitaan erilaisissa kilpailulajeissa kuten matkaratsastuksessa. Vaellusratsastustoiminnassa tarvitaan myös pitkiä reittejä, n. 10-30 km päivää kohden. (Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue. 2007)

Kasvavan vaellusratsastustoiminnan sekä tallien fyysisen verkostoitumisen ja yhteistyön mahdollistamiseksi jokaiselta tallilta olisi hyvä päästä seudullis-

selle ratsastusreiteille (Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys 2004; 23). Seudullisia ratsastusreittejä pitkin voidaan kulkea esim. kilpailuihin toiselle tallille ja niiden avulla voidaan perustaa vaellustalliverkostoja, jossa talleilla tarjotaan majoitusta ratsulle ja ratsastajalle vaellusreitillä varrella. Suomen Ratsastajainliiton perustaman Hevoskehä-hankkeen tarkoituksena on kehittää ja yhdistää ratsastusreittejä koko Suomen alueella. Tavoitteena on, että hevosilla voitaisiin liikkua luonnossa - sekä paikallisesti, oman kunnan sisällä, että kuntarajoja ylittävillä yhdistetyillä ratsastusreiteillä. Jatkossa reiteistä on tarkoitus kehittää koko maan kattava verkosto. (www, Suomen Latu Ry.)

Ravireittien toteuttaminen seudullisella tasolla voi olla vaikeampaa suurempien rakennuskustannusten takia. Seudulliseksi ratsastusreitiksi riittää tallaamalla syntynyt polku kun ravireitiksi tarvitaan rakennekerroksin perustettu tie. Raviajoon ei tavallisesti kuulu vaellustyyppinen toiminta, joten seudulliset reitit eivät yleensä ole tarpeellisia. Ravitallien verkostoituminen voidaan turvata sijoittamalla ravitallitoiminta yhteisen rengasmaisen ravijoreitin läheisyyteen.

Hevostallien päivittäin käytettäviä lähireittejä ovat ratsukoiden käyttämät ratsastustiet ja ravivaljakkojen käyttämät harjoitteluajoreitit. Erilaisilla kilpailulajeilla on omia reittityyppejä, joita voidaan sijoittaa tallin läheisyyteen. Näitä ovat esim. kenttäkilpailun maastoestadat ja valjakkoajon maastoradat. Samoja lähireittejä voivat hyödyntää useammat tallit. Etäisyys rengasmaiselle lähireitille ei tulisi kuitenkaan olla kovin suuri. Erikoisreiteille kuten maastoestadalle voidaan kuitenkin tulla kauempaakin.

Lähireittien tarve määräytyy hevos-tallin toiminnan laajuuden ja tyyppin mukaan. Ratsastuskoulutoimintaan kuuluvan maastotunnin järjestäminen vaatii tallin läheisyyteen reitit, jotka riittävät tunnin hitaaseen tai vauhdikkaaseen rat-

sastukseen maastossa. Valittavana tulisi olla esim. 5 ja 10 km reitit. Ratsastustallin lähireitit olisi hyvä mitoittaa vähintään ratsastustuntiin tarvittavan pituuden mukaan. (SRL, 2005; 143.) Suurilla hevosurheilukeskuksilla lähireittejä tulisi ratsukoiden määrän takia olla enemmän. Ratsastuskeskuksen suunnitteluoppaan mukaan yli 40 hevosen ratsastuskeskuksella tulisi lähireittejä olla 20-40 km.

Hevosreitti on mielellään yksisuuntainen. Kaksisuuntaisella reitillä tulee olla riittävän hyvä näkyvyys, jotta yllättäviä kohtaamisia ei pääse tapahtumaan. Näkyvyyttä voidaan parantaa kasvillisuuden raivauksella ja teiden levennyksillä. (SRL, 2005; 143.) Valaistus lisää myös hevosreit-tin turvallisuutta. (Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys. 2004; 16.) Tiehallinnon vuonna 1998 tekemässä kevyenliikenteen suunnitteluohjeessa suositellaan kaviouran minimileveydeksi 1,0 m. Vapaata tilaa suunnitteluohjeen mukaan tarvitaan uran kohdalla 1,5 m ja korkeussuunnassa 3,0 m.

Tavallinen metsätie sopii hyvin ajamiseen, mutta siinä ei mahdu ohittamaan. Ohitukseen tarvitaan n. 7 m levyinen ajoreitti. (Suullinen tiedonanto, Jansson - Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue. 2007). Harjoitusajoreitti tarvitsee yleensä erilaisia rakennekerroksia, jotta ajokärkyt kulkevat tiellä vaivat-tomasti. Kiinteillä ja kuivilla maapohjilla voi riittää maaston raivaus ja tasoittava kerros soraa.

Hevosella liikkuminen ja jokamiehenoikeus

"Jokamiehenoikeudella saa tilapäisesti, tuottamatta vahinkoa, haittaa tai häiriötä ratsastaa toisen alueella ja yksityistiel-lä. Jos ratsastus muuttuu säännölliseksi, usein toistuvaksi tai sellaiseksi järjes-tetyksi toiminnaksi, joka tuottaa vahin-koa tai muuta häiriötä, on siihen saatava maanomistajan lupa ja korjattava mah-

dolliset vahingot. Hevonen ja kärry ovat hevosajoneuvo, jota jokamiehenoikeus ei koske.” (MTK:n suositus hevosurheilureiteistä, poimittu julkaisusta; Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys 2004; 12.) Hevostallin lähireitit ovat säännöllisen ja usein toistuvat liikkumisen alueita, eikä niiden voida katsoa kuuluvan jokamiehen oikeuden piiriin. Myös seudullisten ratsastusreittien voi katsoa olevan usein toistuvan, järjestetyn ratsastuksen alueita. Erityisesti taajama-alueilla ratsukoille ja valjakoille tulisi perustaa omat reitit, jotta kohtaamisia muiden liikkujien kanssa tulisi mahdollisimman vähän ja reitit voidaan merkitä maastoon. Virallisilla kaavaan merkityillä hevosreiteillä turvataan tallien yhteydet maastoon tulevaisuudessakin ja vähennetään risti-riitoja muiden liikkujien ja hevosella liik-

kujien välillä. Ratsastus ja ajoreitit perustetaan maanomistajien kanssa tehdyillä käyttöoikeussopimuksilla tai ulkoilureittitoimituksella, joka voidaan tehdä maanomistajien kanssa tehtyjen sopimusten perusteella, ulkoilureittisuunnitelman ja alueellisen ympäristökeskuksen päätöksen perusteella tai suoraan kaavaan merkityn reitin perusteella. (Hevoskehämateriaalia, 2004; 19.)

Hevosreitit osana viherverkostoa ja ekologista verkostoa

Hevosreiteille paras paikka kaupunkirakenteessa on taajamien reuna-alueet sekä haja-asutusalueet, missä liikenne on vähäistä. Vaellusreitit ja seudulliset reitit tulisi mieluiten integroida seudullisten ja valtakunnallisten viheraluejärjestelmi-

en ja ekologisten verkostojen sisään. Hevosreiteillä voidaan vahvistaa näitä verkostoja ja reittien sijoittaminen tunnistettujen ja maankäytön suunnittelussa huomioitujen verkostojen sisään turvaa hevosreittien katkeamattomuuden.

Viherverkostoissa on usein otettu huomioon nähtävyyksien kuten kansallispuistojen ja luonnonsuojelualueiden yhteys toisiinsa. Verkostoon on sijoitettu vuokramökkejä ja nuotiopaikkoja ja sen reunoille on kehittynyt ulkoiluun liittyviä palvelualueita. Näitä palveluja voisi hyödyntää yhtäläisesti hevosreittien seudullisissa linjauksissa. Palvelujen hyödyntäminen vaellusratsastuksessa edellyttää aitausten, kiinnitystolppien ja mahdollisesti myös pienen eläinsuojan rakentamista levähdyspaikkojen ja yöpymispaikkojen yhteyteen. Yöpymispaikoille tulisi

Kuva: Simo Karisalo

myös päästä huoltoautolla.

Ekologinen verkosto muodostuu luonnon ydinalueista sekä ekologisista käytävistä. Toimiva, katkeamaton ydinalueiden ja käytävien verkosto ylläpitää luonnon monimuotoisuutta. Estepaikat kuten suuret liikenneväylät katkaisevat niin laajien kuin ulkoilijoidenkin liikkumisreitit. Suurten tiealueiden estevaikutusta ja hirviin liittyvää onnettomuusriskiä on Suomessa vähennetty rakentamalla vihersiltoja ja eläinalikuluja. Vihersilta on vähintään 50 m leveä kasvillisuuspeitteinen silta, jota yli eläimet voivat ylittää liikenneväyliä (Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys. 2004; 22). Vihersilloissa ja eläinalikuluissa yhdistyy niin luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen kuin liikenneturvallisuuden edistäminen. Ekologisen verkoston eläinalikulkujen ja vihersiltojen mitoituksessa voisi huomioida ratsukoiden ja ravivaljakoiden vaatimukset, jolloin ne palvelisivat myös seudullisten hevosreittien jatkuvuutta.

Hevosreitit ja muut liikkujat

Hevosreitit tulisi pääasiassa linjata erikseen muista liikkumismuodoista. Kengitetty kaviot pehmittävät sorapintaiset ulkoilureitit jalankulku- ja pyöräliikenteelle vaikeakulkuseksi, kovalla asfaltilla kulkeminen ei taas ole hyväksi hevosen jaloille. Hevosten jätökset aiheuttavat myös haittaa muille liikkujille. Hevonen on saaliseläin, joka saattaa pelästyä nopeasti liikkuvia, värikkäitä tai meluisia kohteita. Vaaratilanteita voi syntyä hevosen säikähtäessä; hevosen pakoreaktio on raju ja voimakkaan eläimen piteleminen on vaikeaa. Ongelmia syntyy myös, kun muut tielläliikkuja eivät tiedä miten hevosen kanssa tulee käyttäytyä. Muut liikkumismuodot kuten moottorikelkkailu, pyöräily, rullaluistelu ja sauvakävely aiheuttavat helposti vaaratilanteita. (Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys. 2004; 14.)

Jos ratsastusreitti joudutaan linjaamaan kevyenliikenteen väylälle, tulisi se mieluiten sijoittaa pienen välikaistan päähän jalankulku- ja pyörätiestä (Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys. 2004; 15). Raviajoreittiä ei voi sijoittaa kevyenliikenteen väylälle. Järjestyslaki kieltää ratsastamisen ja hevos- tai muulla vastaavalla ajoneuvolla ajamisen kuntopolulla tai muulla sen kaltaisella juoksuradalla, yleiseen käyttöön kun-

nostetulla ladulla tai urheilukentällä, jollei muuta ole osoitettu (Järjestyslaki 15§).

Ajotielle hevosreittiä ei tulisi sijoittaa. Suositeltavaa on, että samansuuntaisen hevosreitin ja moottoriajoneuvolla nopeasti ajettavan tien välissä on vähintään 20 m levyinen suojavyöhyke. Suojavyöhykkeen ollessa mahdoton, voidaan hevosreitin ja tien väliin rakentaa aita turvallisuutta lisäämään. (Hevosmatkailumateriaalia, 2004.) Pikkuteille, joilla kuljetaan hyvin harvoin ajoneuvolla, voidaan joissain tapauksissa sijoittaa hevosreitti. Ajotiet, joita käyttävät ratsastajat ja ajajat on hyvä merkitä muu vaara -liikennemerkillä lisätekstillä "hevosia" tai "ratsastajia." Alueilla, jossa on paljon liikkujia ja eri liikkumisreitit risteilevät ja kulkevat toistensa lähellä tulisi hevosreitti ja muut reitit merkitä omilla ulkoilun ja urheilun ohje-merkinnöillä tai alueelle kehitetyillä omilla merkinnöillä. Risteyskohdissa tulisi olla hyvä näkyvyys ja eri liikkujien merkinnät. Hevosreitti voidaan merkitä myös "Ratsastustie" liikennemerkillä, jolloin sillä ei saa kulkea muut kuin ratsukot. Seudullisilla ratsastusreiteillä voisi patikointireittejä vastaavasti olla myös omat merkin-

not maastossa. Merkinnät vähentävät ristiriitojen syntymistä, kun kulkijat tietävät maastossa mikä reitti on sovittu kenenkin käytettäväksi tai mitkä reitit ovat yhteiskäyttöisiä. Maastossa seudullisella ulkoilureitillä vastaan tuleva ratsukko voi ilman tiedotusta aiheuttaa hämmennystä. Ajoteiden ylityksiä tulisi hevosreitin varrella olla mahdollisimman vähän. Mikäli ajoteitä joudutaan ylittämään, tulee risteyskohdassa merkitä tarpeellisilla varoitustauluilla (muu vaara -varoituserkki, lisätekstillä "hevosia" tai "ratsastajia"). (Hevosmatkailumateriaalia, 2004.)

Vilkkaasti liikennöityjen teiden ja hevosreitin risteykseen tulisi sijoittaa alitai ylikulkutunneli. Ratsastusreitin alikulun vapaan korkeuden tulee mieluiten olla 3,5 m ja vähintään 3 m. Ylikulkuihin on rakennettava korkeat kaiteet, jotta hevonen ei säikähtäessään pääse hyppäämään niiden yli. (Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys. 2004; 15.) Ali- ja ylikulkua halvempia vaihtoehtoja ovat hevosista varoittavat vilkkuvat liikennevalot, jotka ratsastaja tai ravivaljakon ajaja kytkee päälle painamalla nappia lähestyessään vilkkaan tien risteystä (Hevoskehämateriaalia, 2004; 20).

Suomen Ratsastajainliitto perusti valtakunnallisen hevoskehä-hankkeen kehittämään ja yhdistämään koko maan ratsastusreitistöjä. Hevoskehä-hankkeen perimmäisenä ideana on kehittää maan kattava ratsastusreitistö, ja näin olisi tulevaisuudessa mahdollista kulkea Suomi päästä päähän ratsain reitistöä pitkin. Hankkeen tavoitteena on yhtenäistää merkintöjä, käytäntöjä, sopimusmalleja koota yhteen tietoa jo olemassa olevasta reitistöstä. Tärkeänä tavoitteena oli myös tehdä kattava ja laaja tallitietorekisteri koko Suomen talleista, millä on suuri tarve jo alan kasvua ajatellen. Hankkeen tarkoituksena on varmistaa, että hevosen kanssa liikkuminen luonnossa olisi turvallista juuri ratsastusta varten tarkoitetuilla reiteillä, jotta voidaan liikkua luonnossa paikallisesti ja yhdistää reittejä edelleen kuntien välillä toimivaksi verkostoksi.

Koska ratsastus kiellettiin kuntapoluilla ja yleiseen käyttöön tarkoitetuilla hiihtoladuilla valtakunnallisesti vuoden 2003 lopulla järjestyslailla, laajalla ratsastusreitistöllä on entistä enemmän tarvetta. Ratsastus maastossa kuuluu kuitenkin jokamiehen oikeuksien piiriin ja sitä ei voida kieltää esimerkiksi yksityisteillä. Tosin osa maanomistajista kokee ratsastuksen kuluttavan hiekkateitä melko paljon, joka taas nostaa teiden ylläpitokustannuksia.

Hevoskehä-hanke on hevosmatkailuyrittäjille tärkeä, koska toimivan ja kattavan reitistön laajeneminen on mahdollisuus liiketoiminnan kasvulle. Yritykset pystyisivät kehittämään edelleen tuotetarjontaansa monipuolisemmaksi. Hevoskehä-hanke on myös siltä osin tärkeä kaikkia ratsastajia ajatellen, ja etenkin hevosmatkailuyrittäjiä, koska ruuhkaiseen Etelä-Suomeen on sijoittunut suurin osa koko maan talleista ja urbanisoituminen leviää, mikä taas pienentää mahdollisuutta ratsastaa luonnon läheisyydessä.

Hevosreiteille sopiva maasto

Hevosreiteiksi sopivat parhaiten kulutuskestävät moreeni- ja hietamaat. Kallioalueita voidaan käyttää, jos kallion pinta ei ole kovin rikkonainen ja kivinen. Vaellusreittien varrella kallion lakialueiden näköalapaikat tuovat reitille elämyksellisyyttä. Lähireiteille näköalapaikkoja voidaan sijoittaa niin, että ne pystytään kiertämään loivempia reittejä pitkin.

Savimailla reitit vaativat perustustoi-
menpiteitä. Erilaiset jääkauden aikaiset reuna- ja jäätikkökjokimuodostelmat, jotka eivät ole liian kivisiä sopivat hyvin reittipohjiksi ja tuovat reitteihin mielenkiintoista vaihtelevuutta. Jäätikköjoki- ja reunanmuodostumat voivat olla hyviä pohjia esim. maastoesteradoille. Kovin karuilla metsätyypeillä reitit tulisi selkeästi merkitä maastoon, jotta vältetään voimakkaalta kulutukselta ja arvokkaan karukoluonnon tuhoutumiselta.

Pehmeikköjen ja karujen maiden kulumista voidaan estää myös ratsastuspitkospuilla. Pitkospuiden ja laiturimais-
ten rakenteiden avulla hevosreittejä voidaan linjata myös kosteikoille ja suoalueille. Hevoset tarvitsevat opetusta pitkospuilla kulkemiseen ja nämä osuudet tulisi aina pystyä kiertämään helpompia reittejä pitkin. Pitkospuujaksot voivat lisätä vaelluksen elämyksellisyyttä, niillä kulke-
minen on jännittävää ja ne mahdollistavat rannan läheisyydessä sekä soiden ja kosteikkojen keskellä vaeltamisen.

Avainbiotoopit, kulttuuriympäristökohteet, luonnonsuojelualueet, historialliset tielinjaukset ja muut nähtävyydet olisi hyvä hyödyntää erityisesti vaellusreittien linjauksessa. Lähireiteillä helposti häiriintyvät biotoopit on reittien linjauksessa parasta kiertää. Vaellus- ja lähireittien varrelle voidaan myös järjestää kiinnityspaikkoja hevosille, jotta ratsastukseen sopimatonta nähtävyyttä voidaan ihailla kävellen. Purojen ja ojien ylitykseen tulisi pääasiassa käyttää rumpusiltoja (SRL, 2005; 146).

Leveämpiin puroihin ja jokiin sekä yli-
tyksiin, johon pengerrykset sopivat luon-

non, maiseman tms. takia huonosti tulisi rakentaa korkeakaiteiset sillat. Vaellusreiteillä vesistöjen ylittäminen kahlaten on mahdollista kovapohjaisilla mailla. Kahlauspaikat eivät saa olla liian leveitä, jyrkkäreunaisia, kivisiä, syviä tai voimakasvir-
taisia. Ylityspaikkoja on hyvä tasoittaa so-
ralla ja suuria vedenalaisia kiviä poistaa. Vesistöihin, joilla on erityisiä vesiensuo-
jeluvaatimuksia tai jotka ovat liian vaa-
rallisia kahlattavaksi, tulee rakentaa sil-
toja. Lähireitit tulisi tallialueita vastaavas-
ti sijoittaa pienilmastollisesti miellyttävil-
le paikoille. Pitkillä reiteillä lyhyet hallai-
set jaksot voivat lisätä jopa reitin elämyk-
sellisyyttä.

Hevosen käyttäytymisestä

Hevosmatkailun pääosassa oleva hevonen on eläin, joka käyttäytyy vaistojensa mukaisesti ja tämän vuoksi turvallisuusasiat asiakaspalvelussa on oltava kunnossa. Hevonen saattaa hermostua, säikähtää tai kompuroida etenkin maastossa ratsastaessa, joka voi aiheuttaa vaaratilanteita. Kuluttajavirasto on laatinut ohjeet ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistämiseksi. Ohjeiden tarkoituksena on määrittää ratsastuspalveluiden turvallisuutta koskevat vähimmäisvaatimukset, lisätä turvallisuutta ratsastuspalveluissa, tehostaa tuoteturvallisuuslainsäädännön mukaista turvallisuuden valvontaa ja ennaltaehkäistä onnettomuuksia sekä tapaturmia. Ohjeen soveltamisalaan kuuluvat esimerkiksi kentällä, maastossa ja muissa ympäristöissä tapahtuva ratsastaminen, ratsastuskoulut, muut ratsastuspalvelut, ravileirit, poniravikoulut, tallitoiminta, erilaiset tapahtumat, henkilöille tarjottavat hevoskuljetukset sekä muu tuoteturvallisuuslainsäädännön mukainen hevosiin liittyvä toiminta. Laki kulutustavaroitten ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta koskee elinkeinoharjoittajan kuluttajille elinkeinotoimintansa yhteydessä tarjoamia palveluita ja muita palvelun tarjoajia, jotka luovuttavat muussa kuin elinkeinotoiminnassa palveluita kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi. Toisin sanoen laki kulutustavaroitten ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta koskee siis kaikkia niitä, jotka myyvät palveluitaan maksuja vastaan. (Kuluttajaviraston julkaisusarja 4/2004, 4.)

Hevosläheinen asuminen

Hevosharrastamiseen ja -omistukseen liittyy usein päivittäiset, pitkät ajomatkat tallin ja kodin välillä, kun tallit sijaitsevat kaukana asuinalueista. Hevosomistukseen liittyy käytännössä päivittäin yksi tai useampia matkoja tallille riippuen siitä onko hevosen hoitopalvelut ostettu vai ei. Hevosomistuksesta muodostuukin yleensä elämäntapa, joka vie kaiken vapaa-ajan. Oma hevonen koetaan usein myös rakkaaksi perheenjäseneksi, jonka lähellä haluaisi asua.

Ruotsissa, joka on Euroopan hevosrunsaimpia maita, on perustettu useita hevoskyläjä, jossa asuminen ja hevostalous on yhdistetty. Hevosläheisessä asumisessa yhdistyy houkuttelevasti sekä hevosen hoitamassa kulttuurimaisemassa asuminen että eläinten ja oman harrastuksen läheisyys. Täällä on myös vakiintuneempi asema hevostaloudella osana suunnitteluprosessia. Täällä hevos-talouden mahdollisuudet on tiedostettu ja hevostoimintaa käytetään myös uusin asuinalueiden vetovoimatekijänä. Hevosenpito on järjestetty asukkaiden yhteisellä tallilla, läheisessä talliyrityksessä tai omalla pihalla, ja asuinalue kohdennetaan hevosharrastajille ja hevosomistajille. Myös hajun ja allergeenien aiheuttavaa haittakokemus vähenee profiloimalla asuinalue ns. hevoskyläksi; alueelle ei muuta allergikkoja sekä haju, melu ja karpäset koetaan vähemmän häiritsevinä, kun asukkaat ovat hevosalasta kiinnostuneita ihmisiä.

Ruotsissa kaavoitetaan asuntoalueita, joihin kuuluu oikeus yhteisten hevosharrastusalueiden käyttöön:

<http://www.julmyra.se/>

<http://www.hastiheby.se/index.php?use=publisher&id=1&lang=1>

Hevoskylä-profiloidulla alueella suojaetäisyyksien ei ole katsottu olevan tarpeellisia alueen hevosläheisen luonteen takia. Kouluilla ja muilla julkisilla rakennuksilla tulisi kuitenkin olla suojaetäisyydet hevostoimintaan. Ruotsin hevoskyläen yhteydessä ei ole esiintynyt valituksia

hajusta tms., vaikka vähimmäissuojaetäisyyksiä asumisen ja hevostoiminnan välillä hevoskyläalueilla ei ole ollut. (Hästar i planering. 2005.)

Erityisesti lapset ja nuoret hyötyisivät hevosläheisestä asumisesta, kun harrastus tai oma hevonen olisi kävellen saatavissa. Nuorille sopivat oleskelutilat puuttuvat usein kokonaan asuinalueilta ja hevostalli voisi myös olla yksi nuorille sopiva oleskelupaikka. Tallilla oleskeleva nuori on aikuisten valvonnassa ja hevosten kanssa työskentely kasvattaa kunnallisuutta, vastuuntuntoa ja itseluottamusta. Eläinten seurassa oleskelun ja työskentelyn on todettu myös vaikuttavan positiivisesti ihmisten hyvinvointiin. (Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys. 2004; 4, 9)

Tallista olisi mahdollista kehittää asuinalueen yhteinen julkinen tila, jossa asukkaat voisivat kohdata ja oleskella yhdessä. Hevoskylässä sosiaalisten kontaktien määrä on luonnostaan suuri, kun asukkaat ovat samasta aiheesta kiinnostuneita ja toimivat päivittäin yhteisissä tiloissa. Hevostallin merkitystä julkisena tilana voidaan lisätä sijoittamalla tallin yhteyteen sosiaalityö, jossa asukkaat voivat kohdata ja järjestää tilaisuuksia. Asuinalueen sisäisillä hevoskilpailuilla ja tapahtumilla voidaan myös lisätä sosia-

alisia kontakteja ja hevostallin merkitystä alueen tapahtumakeskuksena.

Hevostoiminnalla voidaan luoda yhteisöllisyyttä ja imagoa uusien asuinalueiden identiteettityöhön.

Ruotsissa on huomattu myös, että monet asukkaat, jotka eivät ole lainkaan tekemisissä hevosten kanssa haluavat asua hevoskylässä. Hevonen ylläpitää avointa kulttuurimaisemaa ja eläinten lähellä asuminen sekä hevoskyläin liittyvä yhteisöllisyys koetaan houkuttelevaksi. (Hästar i planering. 2005.)

Hevoskylätoiminta edellyttää tallitoiminnan vuorovaikutteisempaa luonnetta, asukkailla ja talleilla tulisi olla tiivis yhteys toisiinsa, jotta asuminen ja hevostalous voidaan ristiriidattomasti yhdistää. Tähän tulevat apuun kaavoituksen keinot jo alusta saakka vuorovaikutteisen alue-suunnittelun osalta. Talleille sopivia palveluja hevoskylässä olisivat tallipaikkojen vuokraus alueen asukkaille ja hevosharrastuspalvelut, kuten ratsastus-, ravijoukkotunnit. Huonosti hevoskylään sopisi ehkä yksityisluontoisempi tallitoiminta, kuten hevoskasvatus ja hevosten ravivalmennus. Muiden asukkaiden kanssa vuorovaikutuksellisten, palvelujen ohella myös pienimuotoinen ”yksityisempi” toiminta voi sopia hevoskylään.

<http://www.julmyra.se/>

Hevoskyläesimerkkejä Suomessa

Suomessa on muutamia esimerkkejä ns. hevoskylästä:

Vaasan Seudun Hevosurheilukeskus

Hevosurheilukeskusta on suunniteltu Mustasaaren Vikby-Tölbyn alueella; hanke on tarkoitus toteuttaa vuosina 2012–2013. (Vaasanseudun hevosurheilu- ja monitoimikeskus / Ohjausryhmän raportti 19.6.2008)

<http://www.vasek.fi/assets/Files/Se-kalaisia-siirretty-vanhoilta-sivuilta/hevosurheilukeskus-ohjryhm-raportti.pdf>

Ylikiiminki

Ylikiimingin kunta valmisteli esiselvityshankkeen vuonna 2006. Esiselvityshankkeen tavoitteena on koota yhteen asiakirjaan hevostalouden toimintaedellytyksiä ja niiden huomioon ottamista kunnan maankäytön suunnittelussa, sekä kuvausta hevostalouden eri toimintojen ja toimintamuotojen nykytilanteesta, yleisistä edellytyksistä ja kehittymisen tarpeista Oulun seudulla sekä suositukset mahdollisiksi hevostalousalueiksi ja jatkokoimiksi Ylikiimingissä. Esiselvityksen tulosten pohjalta voidaan tehdä päätöksiä laajemman kehittämishankkeen tai useampien hankkeiden käynnistämisestä. Tavoitteena on arvioida tulosten perusteella koko Oulun seudun hevostalouden kehittämistarpeita ja hyödyntää saatuja kokemuksia koko seudun hevostalouden kehittämisessä sekä maankäytön suunnittelussa. Haasteita hevostalouden, maankäytön suunnittelun ja ympäristöasioiden yhteensovittamisessa on nähtävissä Oulun seudun kunnissa. Ylikiimingin mallia toivotaan voitavan levittää laajemmalle.

(Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys. 2008)

Inkoo

Inkoon suunnitellaan Suomessa vielä varsin uutta ilmiötä, hevosharrastuksen ja

asumisen yhdistämistä eli hevosläheistä asumista. Ideana kerätä samanhenkiset ihmiset samalle alueelle, jolta löytyy kaikki tarvittavat palvelut. Inkoon kunnanhallitus suhtautuu myönteisesti hevosläheiseen asumiseen liittyvään hankkeeseen. Kunta on myös valmis neuvottelemaan maankäyttösopimuksesta mahdollisen asemakaavan laatimista varten, joka on hankkeen toteutumisen edellytys. Inkoon Innanbäckin alueelle voitaisiin kaavoittaa 20–25 omakotitonttia ja puolenkymmentä paritaloa n.48 hehtaarin alueelle. Jokaisella kiinteistöllä olisi oikeus talliin, maneesiin, ratsastustesteihin ja -kenttään. Kiinteistöillä olisi myös oikeus tallipaikkaan noin 40 hevosen uudessa tallissa. Polut olisivat 5–7 km pitkiä pohjustettuja reittejä, ehkä osittain myös valaistuja. Eli silloin ratsastaja liikkuu turvallisilla alueilla, joilla saa liikkua ja kaikki naapurit suhtautuvat sillä alueella positiivisesti hevosella liikkumiseen. Suunnitelmiin sisältyy lisäksi mm. palvelutalo hevoskylän lasten päiväkotia ja ratsastuksellista iltapäivätoimintaa varten, majoitusta sekä liike- ja toimistotiloja sisältävä yrittäjäatalo. Tarkoitus olisi kompostoida niin hyvin että lanta muuttuu parissa viikossa mullaksi. Sitä voisi myös säkittää ja myydä.

(Inkoon kunnan Innanbäckin kylässä sijaitsevan Hevoskylä nimisen asemakaava-alueen maankäyttö- ja rakennuslain 63 § mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelma. 23.10.2009)

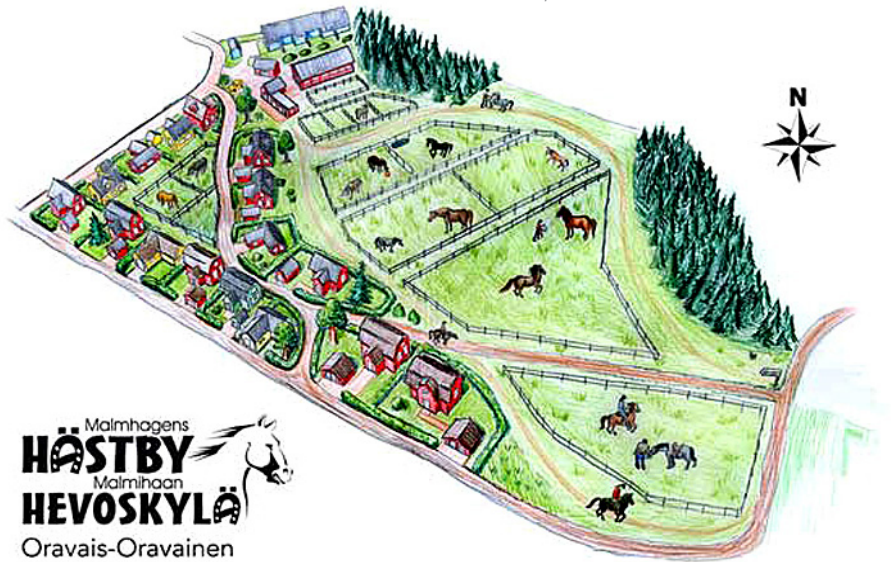
Malmihaan Hevoskylä

Malmihaan Hevoskylä <http://www.hastby.fi/>

Malmihaan Hevoskylä on asuntoalue Oravaisissa (puolivälissä Vaasaa ja Pietarsaarta), joka luodaan hevosista kiinnostuneiden tarpeita silmällä pitäen. Oravaisen kylä sijaitsee meren äärellä. Hanke käynnistyi v. 2005, ja ajatuksena oli suunnitella asuinalue, jossa hevosista kiinnostuneiden tarpeet on huomioitu.

Hevoskylässä voi elää kuin omalla hevosilalla ja samanaikaisesti on mahdollisuus käyttää kaikkia palveluita, joita vuokratallissa on tarjolla. Yhteinen talli, maneesi, ratsastuskenttä, ratsastustiet ja laidunmaat ovat lähellä asuintaloja alueella, joka on varattu yksinomaan hevoskylän tonttien omistajille. Alue sijaitsee lähellä keskustaa, mutta kuitenkin erillään muista asuinalueista. Ala-aste (sekä suomen- että ruotsinkielinen), päiväkotia, kauppa ja posti sijaitsevat kävelymatkan päässä. Ostaessa tontin Malmihaan Hevoskylästä osakkaasta tulee osuuskunnan jäsen joka omistaa tallipaikan ja oikeudet käyttää maneesia, ratsastuskenttää, ratsastustestejä ja laidunmaita. Alueella ei ole ratsastuskoulua.

Malmihaan hevoskylä. (<http://www.hastby.fi/visualisointi.html>)

Hevostalous, luonnoympäristö ja maisema

Hevostalous voi olla yksi ratkaisu hoitaa kulttuurimaisemia ja -ympäristöjä. Perinteiseen maatalouteen liittyvä viljelytoiminta vaatii vähintään 100 ha peltoalaa ollakseen taloudellisesti kannattavaa. Rehunkasvatus tallin omaan käyttöön tulee usein kannattavaksi, vaikka peltoalat olisivat pieniä. Hevostaloudella voidaankin hoitaa myös taajama-alueen läheisyydessä olevia maataloustoiminnan kannalta kannattamattomia pirstoutuneita peltoaloja (Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan yleiskaava-alue, Diplomityö 28.8.07 TKK Satu Siltanen).

Maataloustoiminnan kannalta kannattamattomat pienet peltoalueet voisi pitää avoimena hevoslaidunnuksella. Pienet peltoaukiot sopivat hyvin tarhoiksi ja

laidunalueiksi. Maisemarakenteen hahmotettavuutta parantavia sekä kulttuurihistoriallisesti merkittäviä, umpeutuneita näkymiä olisi myös mahdollista pitää avoimena laidunnuksella. Erityisesti ranta-alueet ovat umpeutuneet rantalaidunnuksen loputtua ja monissa paikoin tiheät rantapensaikot tai -metsiköt tai järvi-ruokokasvustot estävät näkymiä vesistöihin. Pienipiirteisissä viljelylaaksoissa umpeutuneet rannat voivat estää avoimen maisematilan havainnointia. Hevoset voivat kiinteillä pohjilla laiduntaa myös syvällä vedessä ja estää tehokkaasti maisemaa umpeuttavien vesikasvien kuten järviruo'on kasvamisen (Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan yleiskaava-alue, Diplomityö 28.8.07 TKK Satu Siltanen).

Kulttuurimaiseman kauneudella on yleisestä arvostuksesta johtuen kuitenkin myös taloudellista merkitystä. Kulttuurimaisemassa halutaan asua, oleskella ja liikkua. Tutkimusten mukaan merkittävä osa ihmisistä haluaa asua maaseutumaisessa ympäristössä kaupunkialueen reunoilla (Hästar i planering. 2005).

Näkemykset hevostalouden tulevaisuudesta Östersundomissa

Östersundomissa on edellytyksiä korkeatasoiseen ja laadukkaaseen hevostalouteen. Hevostaloudesta on mahdollista kehittää Östersundomia profiloiva, luonnonläheinen ja elämyksellinen imagote-kijä ja paikallinen elinkeino. Seutu tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet hevostalouden monipuolistamiseen alaan liittyvien hevostallitoimintojen, palveluiden ja monipuolisen maaston johdosta. Suurena etuna on alueen sijainti pääkaupunkiseudulla. Östersundomin erikoisuutena ja vahvuutena voisivat olla erityiset mahdollisuudet hevosten lähellä asumiseen ja hevososaamiseen, kuten jalostuksen, kasvatuksen, kilpailun, palveluiden, ravi- ja ratsastusharrastuksen sekä valmennuksen parissa. Koska hevostalleille paras paikka on taajaman ja haja-asutusalueen rajalla, olisi Ultunan alue paras laajempaan hevostoimintaan.

Östersundomin yleiskaava-alueelle tulisi soveltaa selvitystietoa sekä tutkimalla hevoskylätoiminnan mahdollisuudet asuinalueineen ja hevosalan monipuolisine yrityksineen, että esittämällä vaihtoehtoinen ratkaisu uuden taajaman ja nykyisen hevostaloustoiminnan yhdistämisestä nykyisillä alueen hevosiloilla, ja erityisesti Talosaaressa.

Jos hevostalouden mahdollisuudet tiedostetaan ennakkoluulottomasti, on hevostalous ja -toiminta erinomainen alapohdittaessa alueen vetovoimatekijöitä Östersundomissa. Hevosläheisessä asumisessa yhdistyy houkuttelevasti sekä hevosien hoitamassa kulttuurimaisemassa asuminen että eläinten ja oman harrastuksen läheisyys. Myös ympäristöhoidon mahdollisuudet ovat moninaiset; hevoslaidunnuksella ja rehunkasvatuksella voidaan ylläpitää katoavaa maaseudun kulttuurimaisemaa sekä luonnonlaidunnuksella hoitaa arvokkaita perinnebiotopeja.

Suunnitteluratkaisuilla ja riittävällä perehtymisellä pyrittäisiin hyödyntämään hevostalouteen liittyviä mahdollisuuksia laaja-alaisesti ja edistämään uudenlaista

hevostoimintaa, ja ehkäisemään hevostalouden haitallisia vaikutuksia. Suunnitelmassa tulisi olla tavoitteena myös alueen maiseman ja ympäristön ominaislaadun sekä kulttuurihistoriallisten kerrosten korostaminen ja säilyttäminen.

Ympäristöministeriön Hevostallityöryhmän raportti (2008) koskee hevostallien maankäytön ja rakentamisen ohjauksen tarvetta ja hevosienpidon ympäristövaikutuksista. Raportti on tiivistelmä hevostallitoiminnasta, ja siitä löytyy paljon tarkempaa tietoa myös koskien Östersundomin alueen mahdollisuuksia, tarpeita ja haasteita hevostalouden saralla.

Hevostallityöryhmän käsityksen mukaan ei ole mahdollista antaa valtakunnallisia normeja esimerkiksi tallien ja naapurikiinteistöjen sopivista etäisyyksistä. Sen sijaan voidaan antaa suosituksia maankäytön suunnittelun, rakentamisen ohjauksen ja ympäristönsuojelun periaatteista. Työryhmä korostaa erityisesti paikallisten tarpeiden ja olosuhteiden huomioon ottamista, eri välineiden tarkoituksenmukaista käyttöä ja laadinnan aikaisista vuorovaikutuksista. Eri toimintojen yhteensovittamisen ja ympäristöhaittojen ehkäisyn lisäksi on syytä kiinnittää huomiota hevosella liikkumisen pelisääntöjen selkeyttämiseen. Hevostallien suunnittelua, rakentamista ja ympäristövaikutuksia koskevan tiedon välittämisen tarve on myös ilmeinen, samoin eri toimijoiden ja maanomistajien välisen yhteistyön parantaminen. Tämä koskee myös ratsastusreittejä.

Muita työryhmän esille tuomia asioita koskien Östersundomia ja hevostoimintaa (Hevostallityöryhmän raportti, YM, 2008):

1) Asiantuntemusta ja tietoa tulee lisätä. Hevostalouden maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvän päätöksenteon tulisi perustua riittäviin tietoihin hevostalouden tarpeista ja toisaalta vaikutuksista. Asiantuntijuuden ja tiedon merkitys on suuri myös hevos-

talouden hankkeiden suunnittelussa. Se, että sääntelyä ja määräyksiä ei tunneta tai niitä ei noudateta, voi osaltaan olla syynä syntyneisiin ongelmatilanteisiin. Hevostalouden vaikutuksiin liittyvää tutkimusta on tehty ja tehdään laajalti. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää valmistelussa hevostalouteen ja sen toimintamahdollisuuksiin vaikuttavaa sääntelyä ja päätöksiä. Lisää tietoa tarvittaisiin mm. lannan hyödyntämisestä sekä muista ympäristövaikutuksista, esimerkiksi ratsastuksen vaikutuksesta maaston kulumiseen. Viranomaisohjeistuksen lisäksi tarvitaan hevosalan omaa ohjeistusta ja opastusta hyvästä hevostenpidosta, rakentamisesta ja ulkoalueiden käytöstä sekä hevosten liikuttamisesta ja naapureiden huomiointiin ottamisesta.

2) Eri viranomaisten ja hevosalan toimijoiden välistä yhteistyötä tulee lisätä. Eri hallinnonalojen viranomaisten ja hevosalan toimijoiden yhteistyön lisääminen valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla on tarpeen eri osapuolien tietopohjan parantamiseksi ja näkemysten yhteen sovittamiseksi sekä ilmenneiden ongelmakohtien ratkaisemiseksi. Päätösten valmistelussa tulisi etsiä tasapainoa eri sosiaalisten intressien välillä. Tämä edellyttää, että kansalaisten ja eri intressitahojen osallistuminen päätöksentekoprosessiin on toimivaa. Osallistumista ei saisi jättää vain kansalaisten omaaloitteisuuden varaan. (ns. co-management -näkökulma, ks. liite, HÄSTSAM, PM till Hevostallityöryhmä). Myös eri hallinnonalojen viranomaisten välistä yhteistyötä on syytä parantaa.

3) Hevostalous ja -harrastus tulisi ottaa huomioon kaavoituksessa, ja erityisesti kaupunkiseuduilla ja niiden lievealueilla, joilla on rakentamispainei-

ta ja eri maankäyttömuotojen yhteensovittamisella on korostunut merkitys, hevostalouden sijoittumis- ja toimintamahdollisuudet on suositeltavaa ottaa huomioon kaavoituksessa. Kaavata- kastelun kautta voidaan ottaa huomi-oon alueella jo olevat toiminnot ja va- rautumaan uusien toimintojen sijoitta- miseen. Kaavoituksen keinoin voidaan myös varmistaa riittävien vapaa-aluei- den ja yhteyksimahdollisuuksien jäämi- nen alueelle, jotta hevosilla päästään liikkumaan myös tilan ulkopuolella. Samalla voidaan varmistua siitä, että nämä yhteydet eivät esimerkiksi asu- tuksen tiivistymisen vuoksi katkea.

4) Paikalliset tarpeet ja olosuhteet hu- omioidaan rakennusjärjestysten ja ym- päristönsuojelumääräysten laadin- nan lähtökohdaksi. Kunnan rakennus- järjestyksessä ja ympäristönsuojelu- määräyksissä voidaan tarvittaessa an- taa hevostallien sijoittamista, raken- tamista ja ympäristönsuojelua koske- via määräyksiä. Vastaavia määräyksiä voidaan antaa myös kaavassa. Raken- nusjärjestysten ja ympäristönsuojelu- määräysten laadinnassa tulee kiinnit- tää huomiota määräyksien antamisen lähtökohtiin rakentamisen ohjauksen ja ympäristön pilaantumisen ehkäisyn työvälineinä. Määräysten tarve ja si- sältö tulee harkita paikallisista tarpeis- ta ja olosuhteista käsin. Valtakunnalli- sia tai muuten yleispäteviä ohjeita esi- merkiksi riittävistä etäisyyksistä ei ole mahdollista eikä syytä antaa. Määrä- ysten laadinnan on perustuttava vuo- rovaikutukseen ja riittävään tietoon alueen olosuhteista. On myös huo- lehdittava siitä, että määräykset ovat maanomistajille kohtuullisia.

5) Kaavoituskäytäntöjä tulisi kehittää esi- merkiksi ohjeistamalla kaavamerkintö- jä ja -määräyksiä. Kaavan laatijan nä- kökulmasta tärkeitä ovat myös riittä- vät ja luotettavat pohjatiedot ja sel- vitykset erityyppisten hevostalouden hankkeiden maankäytön ja rakenta- misen tarpeista ja vaikutuksista (pie- net hevostallit, ratsastus- ja raviurhei- lukeskukset, suuret hevoskasvatus- yksiköt). Käytäntöjen ja ohjeistuksen kehittämistyössä voivat olla apuna jo laaditut ns. "hevoskaavat" ja niis- tä saadut kokemukset, joiden pohjalta on mahdollista luoda hyviä käytäntö-

jä hevostalouden huomioimiseen kaa- voituksessa.

6) Kuntia rohkaistaan käsittelemään he- vostalouden ja -harrastuksen maan- käyttökysymyksiä kaavoituksessa. Kaavoituksessa voidaan ottaa huomi-oon alueella jo olevat toiminnot ja va- rautua uusien toimintojen sijoittumi- seen sekä turvata riittävät vapaa-alu- eet ja yhteydet hevosella liikkumista varten. Kaavoituksessa kiinnitetään huomiota riittävien vapaa-alueiden säilyttämiseen hevosella liikkumista varten sekä varaudutaan paikallisten ja seudullisten ratsastusreittien järjes- tämiseen.

7) Määräysten on perustuttava paikalli- siin tarpeisiin ja riittävään tietoon alu- een olosuhteista. Määräyksiä laaditta- essa on huomattava, että olosuhteet ja ohjauksen tarve ja sisältö on eri- tyyppistä eri alueilla erilaisia. Määrä- ysten tulee olla maankäytön ja raken- tamisen ohjauksen tai ympäristönsuo- jelun kannalta perusteltuja ja maan- omistajille kohtuullisia. Voi myös olla alueita, joilla määräyksiin ei ole tarvet- ta. Määräyksiä laadittaessa tulee var- mistaa, että hevosalan toimijat voivat osallistua asian valmisteluun.

8) Rakennusjärjestyksen määräykset voi- vat koskea esimerkiksi erikokoisten tallien rakennuspaikan vähimmäisko- koa ja aitaamista sekä tallin, lantalan ja maneesin vähimmäisetäisyyksiä ra- kennuspaikan rajoista ja/tai naapurin asuinrakennuksesta. Määräyksiä voi- daan antaa myös ratsastuskentän ja ulkoilutarhan vähimmäisetäisyyksiä, mikäli siihen on esimerkiksi asutuk- sen läheisyydestä tai tiiviyydestä johtu- via erityisiä perusteluja.

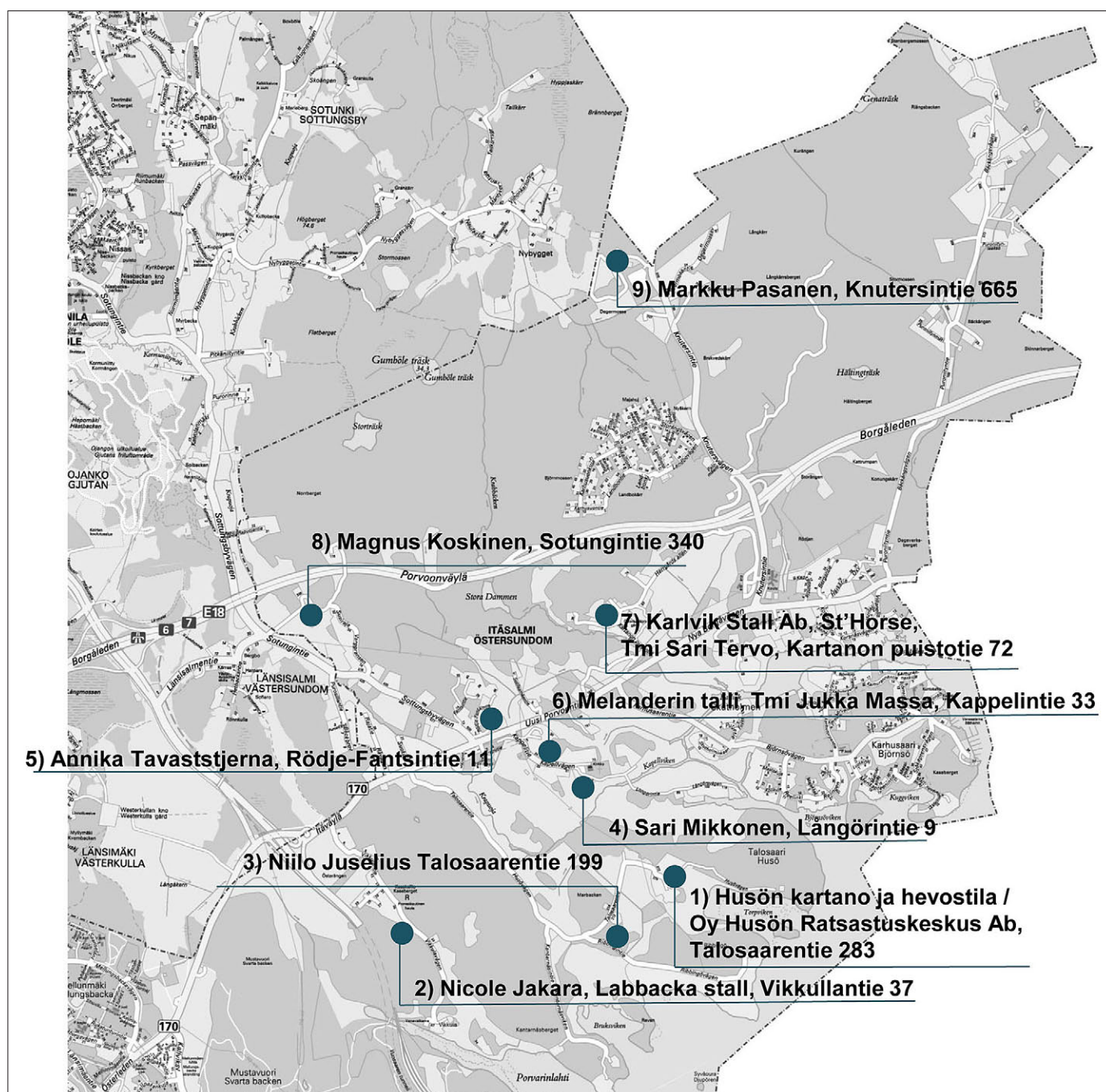
9) Hevosella liikkumisen pelisääntöjä tu- lee selkeyttää. Reittien suunnittelu ja toteutus kaipaa ohjeistusta. Paikallis- ten tarpeiden lisäksi on huomattava, että seudullisilla ratsastusreiteillä on tulevaisuudessa yhä suurempi mat- kailullinen merkitys. Hevostalouden rakentamishankkeita ja niiden sijoit- tumista suunniteltaessa tulisi kiinnit- tää huomiota myös siihen, millä tavoin hevoset pääsevät liikkumaan tilan ul- kopuolella. Eritoten pienille tiloille si- joittuvilla hevostalleilla liikkumiseen

käytetään lähes yksinomaan muiden hallinnassa olevia alueita. Kaavoituk- sessa voidaan pyrkiä varmistumaan siitä, että tallien ympäristöön jää liik- kumiseen soveltuvaa aluetta. Ratsas- tusreittejä voidaan perustaa ulkoilu- reittitoimituksissa ja myös sopimalla asiasta maanomistajien kanssa. Rats- ain liikkuminen kuuluu jokamiehenoi- keuteen. Tämä oikeus ei kuitenkaan ole rajoituksetonta ja maanomistajan asema tulisi aina huomio

Hevostilat Östersundomissa

Östersundomin hevostilojen tiedot pohjautuvat 28.9.2010 käytyyn keskusteluun ympäristötarkastaja Leena Terhemaan kanssa / Helsingin kaupungin ympäristökeskus. Tiedot ovat vuodelta 2009.

Hevostilat Östersundomissa vuonna 2010.

1) Husön kartano ja hevostila / Oy Husön Ratsastuskeskus Ab, Talosaarentie 283, 00890 Helsinki

www.huso.net

- 20 ponia, 28 hevosta, 8 yksityishevosta
- Ratsastuskoulutoimintaa, n. 45 opetushevosta ja ponia, suuret kentät ja maneesi.
- ”Maalaismiljö Itä-Helsingissä”, meren läheisyydessä. Historiaa (www.huso.net)
- :1800-luvun alkuun Husö oli verotila, jonka omistajat olivat yhden ja saman suvun eri sukupolven edustajia. C.G. Falck myi tilan poliisimestari J.J. Frosteriukselle vuonna 1827. G. W. Sallingre omisti Husön vuosina 1842–1856. Hän rakennutti kartanoon yksikerroksisen päärakennuksen aikakautensa tyypilliseen empiretyyliin, ja Husön tilasta tuli kartano.
- Kartanoon johtava tie on rakennettu vasta 1860-luvulla, siihen asti tapahtui mantereelle suuntautuva liikenne lautalla, jolla kuljettiin Kappelinsalmen yli Östersundomiin.
- V. 1911 kartanoa suurennettiin arkitekhti W. Aspelinin piirustusten mukaan. V. 1917 kartanon omistivat B.F. Huber ja Dolores (o.s. Thornberg). Kokonaispinta-ala oli tuolloin 400 ha, peltoa oli 65 ha. Hevosia 8 ja lehmiä 8. Erikoisalana oli perunan ja heinän viljely. Aikaisemmin tilalla oli ollut tiilitehdas.
- Huberin perhe myi Husön kartanon Helsingin kaupungille vuonna 1962. Kaupunki vuokrasi rakennukset ja osan pelloista Olssonin perheelle ja tilasta tuli hevostila. Olssonit harjoittivat ravi- ja ratsuhevoskasvatusta ja vähitellen myös ratsastuskoulutoiminta sai alkunsa.
- 1984 ratsastuskoulu siirtyi A. Iso-Lotilalle, ja tallit täyttyivät opetushevosista pääkaupunkiseudun lasten iloksi. Ratsastuksesta harrastuksena tuli yhä suosituampi ja kartanon maille rakennettiin maneesi vuonna 1989. Uusi talli valmistui 1994.
- A. ja I. Paananen jatkoivat ratsastuskeskuksen pitämistä kesäkuuhun 2009 asti, jonka jälkeen Husön Ratsastuskeskuksen osti heiltä perhe Therman. Tänä päivänä Husön Ratsastuskeskus on yksi suosituimmista ratsastuskouluista pääkaupunkiseudulla.

Husön kartano

2) Nicole Jakara, Labbacka Stall, Vikkulantie 37, 00890 Helsinki

- Vikkulantie kulkee kapeassa solassa; solassa on myös hevostila talleineen
- 14 hevosta, 7 ponia
- maneesi, tarhoja, kenttä ulkona; kiinteistöissä ok ja tallit
- myös ratsastuskoulutyypistä toimintaa ja tallipaikkojen vuokrausta

Labbacka Stall

Rödje-Fantsintie 11

3) Niilo Juselius, Talosaarentie 199, 00890 Helsinki

- 5 suomenhevosta, 1 islanninhevonen
- Stara - puistometsien hoito, Helsingin kaupungin ns. työsuhdetalli

4) Sari Mikkonen, Långörantie 9, 00890 Helsinki

- ns. "kotitali"
- kaksi hevosta

5) Annika Tavaststjerna, Rödje-Fantsintie 11, 00890 Helsinki

- 6 karsinapaikkaa
- ns. parakkitali

Karlvik Stall

6) Melanderin talli, Tmi Jukka Massa ja Camilla Meander-Massa, Kappelintie 43, 00890 Helsinki

- 16 hevosta, 1 poni
- tallipaikkojen vuokrausta
- talli, suuri kenttä, maneesi, tarha, laitumet (6-7 ha)

7) Karlvik Stall Ab, St'Horse, Tmi Sari Tervo, Kartanon puistotie 72, 00890 Helsinki

- Östersundomin kartanoon kuuluva Karlvikin tila
- vanha kivinen tallirakennus
- 15 hevosta ja poneja
- omia ja hoitohevosia
- 22 karsinapaikkaa

Karlvik Stall, kivinen tallirakennus

8) Magnus Koskinen, Sotungintie 340, 00890 Helsinki

- Kusas kuuluu Gumbölen kantatiloihin - tilaa ympäröi maanviljelysmaisema.
- Päärakennuksen vanhimmat osat ovat vuodelta 1749. Muulta osin rakennus sekä tilan pihapiiri ilmentävät 1910- ja 1920-lukujen muoti-ihanteita.
- 4 hevosta ja yksi varsa (5.7.2010)
- sekä omia että vuokratallipaikkoja
- kesäisin myös muiden tallien hevosia laiduntamassa
- lanta lannoitteeksi omille pelloille
- ei ratsastuskoulutoimintaa
- peltoja ja mansikkatila ("Susirajan Mansikkamaa" www.susirajanmansikat.com)

Kusas, Sotungintie 340

9) Markku Pasanen, Knutersintie 665, 00890 Helsinki

- 19 hevosta (5.7.2010)
- 2 hevosen pihattopaikat

Knutersintie 665

Kirjallisuus

- Eläinsuojan ympäristölupa, Joensuu yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta, oikeustieteiden laitos Pro gradu – tutkielma, Ympäristöoikeus. Kettunen, Minna. 2004.
- Eläinsuojien hajuhaitat; ohjeistusmallit, arviointi ja vähentäminen sekä käytäntö eri maissa. Susies loppuraportti 15.3.2002. Länsi-Suomen ympäristökeskus. Alueelliset ympäristöjulkaisut; 264. Arnold, M. Vaasa. 2002
- Etelä-Suomen hevosalan kehittämisohjelma, Uusimaa, Häme, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi. Etelä-Suomen hevosalan esiselvitys. Laurea-ammattikorkeakoulu, Hyvinkää. 2003.
- Helsingin kaupungin ympäristönsuojelumääräykset 1.3.2009. Helsingin kaupunki.
- Hevosalan haasteet. Hollmén, Maarit MTK; Minna Mäenpää (toim.). Suomen Hippos ry. 2004
- Hevosalan nykytila, haasteet ja tutkimustarpeet. MTT Kotieläintuotannon tutkimus, hevosalous. Saastamoinen, Markku. Maataloustieteen Päivät 2010.
- Hevosalan ylimatekunnalliset kehittämissuunnitelmat, arviointiraportti, ALMA-ohjelma 2000-2006. Laurea-ammattikorkeakoulu. Hyvinkää.2006.
- Hevoset ja kunta - rajapintoja. Anne Jarva / ympäristöministeriö / Hevoset ja kunta -seminaari. 2010
- Hevos- ja ponitalleja koskevia ympäristötoimia kuntien ympäristönsuojelumääräyksiin ja rakennusjärjestykseen. UUS 2006 Y-593. Uudenmaan ympäristökeskus / muistio. 14.12.2006.
- Hevoskehämateriaalia 2004. Hevosalan maaseutu 2 –hanke. Laurea ammattikorkeakoulu. Hyvinkää-instituutti. 2004.
- Hevosmatkailun kehittämisstrategia 2009–2013. Matkailun edistämiskeskus. Matkailun teemaryhmä.
- Hevostallien ympäristönsuojeluohje 4.11.2003 (toim.) Ympäristöministeriön moniste 121, Helsinki 2003
- Hevostalliohje. Hämeenlinnan seudullinen ympäristötoimi. 2008
- Hevostallityöryhmän raportti. Ympäristöministeriö. Helsinki. 2008.
- Hevostalouden kehittämisestä selvitettävien esiselvitys, Ylikiiminki, loppuraportti, 18.3.2008.
- Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue
- Diplomityö, TKK, Arkkitehtiosasto, Maisema-arkkitehtuurin koulutusohjelma. Siltanen, Satu. 2007.
- Hevostalous maataloilla. MTT:n selvityksiä 67. MTT:n Taloustutkimus. Helsinki. Tiilikainen Sanna. 2004.
- Hevostalous – merkitys ja tulevaisuus Suomessa. Hevostietokeskus. Heiskanen, M.-L., Klemola, I., Kumpulainen, M. & Kauppinen, P. 2002
- Hevostalouden ympäristöasioiden kehittämissuunnitelma, Case: Pilvimäen ravikeskus ja Ypäjän hevosopisto 13.6.2003, Hanke: Ympäristö hevos- talouden menestystekijäksi / Agropolis Oy
- Hevosten täysihoidtopalveluiden kannattavuus. Opinnäytetyö Jyväskylän
- AMK / Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Korkalainen, Hanna-Kaisa. 4/ 2007.
- Hevostila kulttuurimaisemassa, Esi- merkinä Korpikylän kartano Hollolas- ta, Lahden ammattikorkeakoulu, Ym- päristötekniikan ko, Miljösuunnit- telun sv, Opinnäytetyö. Kaasinen Sai- ja. 2009
- Hevostilan ympäristön hallinta: hevos- alan ympäristöimago, tallikohtainen ympäristövastuullisuus, hevosten hy- vinvointiin liittyvät ympäristöolosuh- teet. Hevosalan tietopaketti 3/8. Kou- lutuspäivien luentomateriaali 2004- 2005. Hevosalan yrittäjyyden kehittä- mishanke / Laurea-ammattikorkeakou- lu. Hyvinkää-instituutti. 2005.
- Hevostilojen ympäristöasioiden ohjeis- tus kunnissa – tilannekatsaus ProAg- ria Uusimaan alueella. Kestävän kehityksen ko opin- naitetyö / Laurea. Kujala Tiina. 04/2009.
- Hyvinvoiva, turvallinen ja ympäristöystä- vällinen talli – opas vastuulliseen talli- toimintaan; Pesonen, I., Virtanen, H. & Jansson, H. (toim.) 2008.
- Hästar i planering. Stadsbyggnadskontor- et. Göteborgs Stad. 2005.
- Hästsam: Uusi hevosalous, käyttäjäryh- mät ja maankäyttö – haaste osallistu- valle suunnittelulle. Svenska social-och kommunalhögskolan vid Helsingforsu- niversitet. FO-RUM - Förvaltning, or- ganisation, regionalutvecklingochmil- jö. Rajala, Kirsi.
- Kansallinen hevosmatkailututkimus 2009. Matkailun edistämiskeskus MEK MEK A:165. Helsinki. 2009.
- Kasvava hevosala – Hevosalan kehitys-

- näkymiä Suomessa. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B19. Pusinen, S., Korhonen, J., Pölönen, I. & Varkia, R. 2007.
- Lounais-Sipoosta Helsinkiä - Maaseudusta kaupunkia. Sosiokulttuurinen selvitys liitosalueesta. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, WSP Finland Oy, 2009. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2009:1
- Maatilojen lukumäärä tuotantosuunnan mukaan työvoima- ja elinkeinokeskuksittain 2008. Tike Matildatietopalvelu. 2008.
- Matkailun ohjelmapalvelujen normiston raportti 4:2004.
- Rakennusjärjestys selvitys. Kuntaliitto ja Ympäristöministeriö. 2003
- Suomalaisen hevosmatkailun mahdollisuudet, HAMK, Opinnäytetyö / Matkailun koulutusohjelma. Kaskinen Katriina. 2007.
- Tallien toimintaympäristöt ja tilatarvevaatimukset, Suomen hevostietokeskuksen julkaisema opas, Airaksinen, S. & Heiskanen, M.-L. (toim.) 2008.
- Tavoitteena terve ja hyvinvoiva hevonen. Julkaisija: maa- ja metsätalousministeriö, elintarvike- ja terveysosasto. 3/2004.
- Tilavaatimukset 2014 PDF-esite.
- The Horse Industry in Europe of Today. Seminaariesitelmä 29.10.2009. EU Equus 2009 –
- The Future Horse industry in Rural Areas and Society-seminaari Uppsala. Liljenstolpe, C. 2009.
- Uudenmaan maaseutuyritysstrategia vuoteen 2012. ProAgria Uusimaa / asiantuntijoita Uudenmaan maatalousjärjestöistä (MTK-Uusimaa, NSP ja NSL).
- Vaasanseudun hevosurheilu- ja monitoimikeskus. Ohjausryhmän raportti. 19.6.2008.
- Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys. Vantaan kaupunki / Kaupunkissuunnittelu. Muukka, Laura. 2004.
- Viikko-Pohjois-Karjala / Jutut / 9.3.2010 "Hevosvoimat saavat ihmeitä aikaan"
- Ympäristöohje hevostalleille. Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Tuusula. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus. 4/2010.
- WWW-osoitteita**
- <http://www.freewebs.com/hevosiin/ra-vit.htm>
- <http://www.hastiheby.se/index.php3?use=publisher&id=1&lang=1>
- <http://www.hevostalli.net/>
- <http://www.julmyra.se/>
- <http://www.olympiaravit.fi/olympiaravit/fi>
- <http://www.ratsastus.fi>
- <http://www.sll.fi/tiedotus/lausunnot/liitto/2008/hevostalliraportti>
- http://sockom.helsinki.fi/forum/HASTSAM/hastsam_publikationer.html
- <http://www.vasek.fi/assets/Files/Sekalaisia-siirretty-vanhoilta-sivuilta/hevosurheilukeskus-ohjryhmn-raportti.pdf>
- Eläinsuojelulaki, 247/1996 ja Eläinsuojeluasetus, 396/1996, Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 Ympäristönsuojeluasetus 169/2000 <http://www.finlex.fi>
- Green Care http://www.maaseutupolitiikka.fi/teemaryhmat/hyvinvointipalvelut/green_car
- Helsingin kaupunki, Ympäristökeskus 4.1.2011 <http://www.hel.fi/hki/ymk>
- Hevosalan osaamiskeskus <http://www.hippolis.fi>
- "Hevosalasta tuli kaupunkeja ympäröivän maaseudun pelastus" <http://m.yle.fi/w/uutiset/kotimaa/ns-yduu-3-2114465>
- Husön ratsastuskeskus <http://huso.net>
- Maa- ja metsätalousministeriö: Eläinsuojelusäädökset <http://wwwwb.mmm.fi/el/laki/F/F24.html>
- Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. <http://www.matilda.fi>
- Nitraattiasetus (931/2000) (<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=6313>)
- Suomen Latu Ry http://www.suomenlatu.fi/suomen_latu
- Valtion ympäristöhallinto <http://www.ymparisto.fi/>
- Ympäristölupa <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=84848&lan=fi>

Tekijät
Maria Isotupa

Nimike
HEVOSELVITYS - HEVOSTEN TULEVAISUUS ÖSTERSUNDOMISSA

Sarjan nimike
Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2011:13

Sarjanumero	2011:13	Julkaisuaika	24.2.2011
Sivuja	38	Liitteitä	0
ISBN		ISSN	0787-9024

Kieli koko teos	FIN	Yhteenveto	FIN
-----------------	-----	------------	-----

Tiivistelmä

‘Hevostilaselvitys - Hevosten tulevaisuus Östersundomissa’ nostaa esiin hevostalouden ja hevostilojen tulevaisuuden mahdollisuuksia ja reunaehdoja.

Koko Helsingissä on vuonna 2010 n. 25 hevostallia ja n. 450–500 hevosta. Östersundomin alueella toimii tällä hetkellä yhdeksän hevostilaa, jotka ovat kooltaan kahden hevosen koti”tallista” lähes 60 hevosen Husön talliin.

Maankäytön suunnittelu ja hevostoiminna säilymisen ja mahdollisen laajentumisen yhteensovittaminen nousevat tarkemmin selvitettäväksi asioiksi Östersundomin yleskaavoituksen edetessä. Hevostaloudesta olisi mahdollista kehittää Östersundomia profiloiva, elämyksellinen ja luonnonläheinen imagotekijä ja paikallinen elinkeino. Jotta monipuolinen, rikas ja tulevaisuutta ennakoiva ympäristö on mahdollinen, tulee yleiskaavoituksessa tutkia laajasti moninaiset reunaehdot. Hevostalous on myös yksi alueellinen tekijä.

Selvitykseen on koottu sekä tietoa hevostoiminnasta että asiaan perehtyneiden tahojen näkemyksiä, ehdotuksia ja suosituksia hevostalouden ja -toiminnan huomioimisesta maankäytön suunnittelussa. Selvityksessä haarukoidaan, mitä kaikkea hevostaloudesta erityisesti maankäytön suunnittelussa tulisi ottaa huomioon, ja mistä tietoa löytää. Selvityksessä kerrotaan yleisemmin hevosharrastuksesta, -toiminnasta ja -matkailusta. Määräyksiä, ohjeita, tilantarvetta ja ympäristövaikutuksia pyritään avaamaan, ja mm. hevosläheisen asumisen ja hevostalouden tulevaisuuden teemaa pohditaan.

Asiasanat
HELSINKI, ÖSTERSUNDOM, HEVOSTILA, HEVOSTALOUS, HEVOSTOIMINTA

Sarjassa aikaisemmin julkaistu:

- 2011:1 Vetovoimainen esikaupunkiasuminen – Kohderyhmäselvitys
- 2011:2 Östersundomin yhteinen yleiskaava – Rakennemallit
- 2011:3 Östersundom ja kauppa
- 2011:4 Östersundom ja kaupunkipientalot
- 2011:5 Majvikin metron esiselvitys
- 2011:6 Östersundomin metron ja pikaraitiotien esiselvitykset – Tiivistelmä
- 2011:7 Östersundomin yleiskaavan tie- ja pääkatuverkkoselvitys
- 2011:8 Östersundomin yleiskaavan liikenteen nykytilaselvitys
- 2011:9 Östersundomin yleiskaavan joukkoliikenneselvitys
- 2011:10 Östersundomin katuliikennefilosofia, osa 1
- 2011:11 Östersundomin yhteinen yleiskaava – Teknistaloudellinen selvitys
- 2011:12 Aurinkosähkön mahdollisuudet Helsingin Östersundomin alueella